

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ben edebiyattan ibaretim

KAFKAOKUR

SAYI 61 - YIL 7 - ARALIK 2021 - 15 TL - KKTC: 18 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

NEYİ BEKLEYECEĞİZ, ZEZÉ?
GÖKYÜZÜNDEN GÜZEL BİR BULUTUN GEÇMESİNİ.

JOSÉ MAURO DE VASCONCELOS

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR

Fikir, Sanatve Edebiyat Dergisi
"... ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 61 - 15 TL | KKTC: 18 TL

instagram.com/kafkaokur
twittercom/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi

Akademiler Eğitim, Denetim ve Danışmanlık
Tic.Ltd. Şti.

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Editör

Alparslan Demir

Genel Yayın Yönetmeni

Gökhan Demir

Sanat Yönetmeni

Yunus Emre Aytac

Kapak Çizeri / Genel Koordinatör

Eren Caner Polat

Web: www.kafkaokur.com

İletişim: editor@kafkaokur.com

Reklam: reklam@kafkaokur.com

Adres: Altunizade Mah. Palandöken Sok. No: 19/1
Üsküdar / İstanbul

ISSN: 248-6824

Yayın Türü: Yaygın Süreli Yayın

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. (216) 354 30 00

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. (216) 354 39 09

Yazarlar

Okan Çil • Soner Sert • A. Gülfem Özer • Çiğdem Demirhan
Cihat Duman • İlkin Tuğçe Kabadayı • Senem Gezeroglu
Bilal Tayfur • Hakan Bıçakçı • Mahir Şanlı • Luigi Pirandello
Hale Ayıl Pendezzini • Nilgün Taylan • Melisa Yılmaz
Utku Yıldırım • Zeynep Kahraman Füzün • Cem Tunçer

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster

Eren Caner Polat • Cansu Akin • Yunus Emre Aytac
Selen Çelik • Merve Yiğit • Serkan Yolcu • Mücahit Aydoğdu
Timuçin Keleş • Pelin Aysan • İhsan Canitez

4

Şeker Portakalı:

Bir Ayrılık - Bir Yoksulluk
- Bir Ölüm

Okan Çil

Yayımlandıktan kısa bir süre
sonra ülke sınırlarını aşarak
ününü tüm dünyaya...

15

Değirmen Yaşı

A. Gülfem Özer

marangoza birkaç parça
bıraktım...

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR'un tüm sayılarını

shopier.com/kafkaokur

adresinden edinebilirsiniz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteey.org>

© Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

16

Yani
Çiğdem
Demirhan

Karanlıkta duvara
yaslanıyorum. Buz gibi.
Ürperiyorum. Bu duvar,
tam 18 ay 5 gün önce...

**Sezai Karakoç'u
Seviyorduk**
Cihat Duman

20

Tanıştığım en üst insan
Sezai Karakoç öldü. Bu
kara haberi...

26 Tekerleme Zeynep Kahraman Füzün

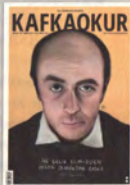
Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı. Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım...

30 Dış Güçler Hakan Bıçakçı

Her insan, ömrünü anlamlandıracak bir bekleyişe ihtiyaç duyabilir. Dino Buzzati'nin Tatar Çölü [1940] romanının...

34 Mimir'in Kuyusu Mahir Şanlı

Tanırlar dahi bedel öderdi. Günümüzde mitler, mitoloji meftunları dışındaki kitlelere genelde...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Okan Çil

ŞEKER PORTAKALI:

BİR AYRILIK - BİR YOKSULLUK - BİR ÖLÜM

“İyi düşün Zezé. Henüz gencecik bir fidan bu. Bir gün koca bir ağaca dönüşecek. Seninle beraber büyüyecek. İki kardeş gibi iyi anlaşacaksınız. Dalını gördün mü? Bir tanecik dalı olsa da sanki senin binmen için hazırlanmış bir ata benziyor.”

Yayımlandıktan kısa bir süre sonra ülke sınırlarını aşarak ününü tüm dünyaya duyuran, işlediği duygularla her yaştan okuru kendine hayran bırakan kitapları şöyle bir düşündüğümüzde, ilk akla gelenlerden biri de *Şeker Portakalı*'dır kuşkusuz.

1968'in Brezilya'sında ilk baskısını yapan *Şeker Portakalı*'nın, şimdiye değin yaklaşık elli dile çevrildiğini ve yüzden fazla ülkede uzun zamandır çoksatanlar arasında kalmayı başardığını biliyoruz. Bu önemli bir gösterge; neredeyse üç kuşağın elinden geçmiş bir kitap, bir sonraki nesil tarafından bile beğeniyle okunup sahipleniliyorsa, üstüne üstlük geriden gelenlerin aklında ve kalbinde Zezé'nin sevgisi yerini koruyorsa Vasconcelos'un bize anlattıklarını durup tekrardan düşünmek gerekir.

BİR ÇOCUĞUN YALNIZLIĞI

“Söylesene. Senin konuşabildiğini herkes biliyor mu?”

“Hayır. Bir tek sen.”

“Sahiden mi?”

“İstersen yemin edebilirim. Bir peri bana tıpkı senin gibi bir çocukla arkadaş olursam konuşabileceğimi ve çok mutlu olacağımı söylemişti.”

José Mauro de Vasconcelos'un en bilinen ve en sevilen kitabı *Şeker Portakalı*, Bre-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

zilya'nın arka sokaklarındaki yoksul bir aile olan Vasconcelosların hikâyesini konu edinir. Kalabalık bir ailedir Vasconceloslar. Baba Paulo, anne Estefânia Pinagé, evin büyük oğlu Totoca lakaplı Antonio, Lala ve Glória ablalar, en küçük kardeş Luís ve ailenin baş belası kabul edilen Zezé... Zezé yaşadığı semtten, tanıdığı her insana kadar neredeyse herkesi kızdıran ve bunların en az yarısından dayak yediği hâlde yapacağından geri durmayan bir haşarı olarak kabul edilse de, o aynı zamanda yalnız ve mutsuz bir çocuktur.

"Beş... altı... beş..." yaşındadır Zezé. Kısa boylu, zayıf ve son derece enerjiktir. Ailesi başta olmak üzere, herkes Zezé'nin yaramazlıklarından illallah etmiştir, öyle ki onu "Şeytan'ın vaftiz çocuğu" diye adlandırırlar ve eşek sudan gelinceye dek döverler. Yani onu bu şekilde "normalleştirmeye" çalışırlar. Ailede ona karşı en şefkatli davranan kişi annesidir, Estefânia Pinagé, onu dövmek istediğinde bahçeden küçük dallar koparır ve Zezé'nin sadece bacaklarına vurur. Annesi kadar olmasa da Godóia lakaplı ablası Glória da kardeşine arka çıkmaya çabalar.

Zezé'yi çok seven biri daha vardır tabii. Ona çeşitli hikâyeler anlatan, nasihat eden, harçlık veren bu kişi Edmundo dayıdır. Zezé her fırsatını bulduğunda Edmundo dayının yanına gider, ancak ne yapıp eder, onu da sinirlendirmeyi bir şekilde başarır.

Kitabın başında Vasconcelos ailesini perişan şekilde buluruz. Baba Paulo, fabrikatör Mr. Scottfield'la dalaşınca kovulan ve uzun süredir de işsiz olan bir adamdır. Bunun ekonomik yönü bir yana, Paulo'yu esas yıpratın şey parasızlığın getirdiği psikolojik baskıdır. Paulo'nun roman boyunca pek çok yerde, pek çok şekilde karşımıza çıkan tepkileri de bunun en önemli göstergesidir.

Evin geçimi için herkes kollarını sıvamıştır. Lala fabrikada çalışmaya başlamış. Estefânia Pinagé ise İngiliz değirmeninde her gün ağır bobinleri kaldırmaktan bel fıtığı olmuştur, doktorun ona verdiği kuşağı beline sarıp çalışmaya devam etmektedir. Hatta Zezé bile zaman zaman sandığı sırtına yükleyip ayakta boyacılığı yapmaya çıkar.

Ne var ki bütün bunlar geçinmeye ancak yettiği için ev kirasını sekiz aydır ödeyememişler ve taşınmak için yeni bir ev bakmaya başlamışlardır. İşte, Zezé'yle şeker portakalının dostluğu bu vesileyle olur: Yeni taşındıkları bahçeli evde bütün kardeşler kendilerine bir ağaç seçerler, Zezé sona kaldığı için bütün cüsseli ağaçları kaptırmıştır. Glória ise ona arka bahçedeki şeker portakalı fidanını gösterir. Zezé buna ilk etapta burun kıvrır, fakat başka seçeneği olmadığını anlayınca mecburen kabul eder.

"Ama ben büyük bir ağaç istiyordum."

"İyi düşün Zezé. Henüz gencecik bir fidan bu. Bir gün koca bir ağaca dönüşecek. Seninle beraber büyüyecek. İki kardeş gibi iyi anlaşacaksınız. Dalını gördün mü? Bir tanecik dalsı olsa da sanki senin binmen için hazırlanmış bir ata benziyor."

O vakte kadarsa Zezé'nin iki yakın "arkadaşı" vardır. Biri yarasa Luciano, diğeri de Tanrı'nın göğsüne yerleştirdiği ve zaman zaman şarkı söyleyip, zaman zaman Zezé'yle sohbet eden küçük bir kuş. Edmundo dayının söylediğine göre bu kuş, Tanrı'nın çocuklara bir armağandır. Çocuklar büyüdüklerinde, bilinçlendiklerinde kuşlar çıkıp Tanrı'nın yanına uçarlar, Tanrı da onları başka çocukların içlerine yerleştirir.

Zezé "beş... altı... beş..." yaşına basıp içindeki kuşu yitirmesinin ardından bir de taşınıp Luciano'yu kaybedince hepten yalnız kalacağını düşünürken, şeker portakalı fidanından ilk cümlesini duyar:

"Bence ablan sonuna kadar haklı."

O andan sonra şeker portakalıyla sıkı dost olan Zezé, Glória'ya teşekkür edip çok şanslı bir çocuk olduğunu düşünerek, bazen Minguinho, bazen de Xururuca adını verdiği bu yeni arkadaşıyla her fırsat bulduğunda konuşmaya başlar.

Kimseden hiçbir şey beklemiyorum.

Böylece hayal kırıklığına da uğramamış oluyorum.

Şeker Portakalı, s.46

Şeker Portakalı'nın ana temalarından biri de ailedir. Aile, özellikle yoksul bir aile, asık suratların, sorunun, huzursuzluğun bol olduğu ve bir şeylerin daima eksik kaldığı, özleildiği, kavuşulamayacağını bile bile özlenmeye devam edildiği, tüm bunların ise ancak yıllar sonra sempatik geldiği bir dört duvardır.

Vasconceloslarda bu durum ortalamanın da aşağısındadır. Parasızlık, ailedeki herkesi özellikle de babayı tuhaf bir "yaratığa" dönüştürür. Yetememek, becerememek, başaramamak hissi Paulo'nun üzerine öyle bir çöreklenmiştir ki, zavallı adamın doğru düzgün sesi bile çıkmaz, varla yok arası süzlür gider ve sıkıntısını çıkıp dolaşarak, sigara içerek atmaya çalışır.

Bunu özellikle Noel'de görürüz. Herkesin eğlendiği, kendini yenilediği ve büyük dileklerle sevdiklerinin yanında olduğu Noel'de, Vasconcelosların evinde âdeta bir matem havası vardır. O kadar parasızdırlar ki yemekte sadece yumurtalı ekmek yerler, üstelik faturayı ödeyemediklerinden elektrikleri bile kesilmiştir.

Sofraya oturduklarında kimse konuşmaz bile, doğru düzgün atıstırmadan asık suratlarla sofradan kalktıklarında Paulo can sıkıntısından çıkıp gider. Kalanlarsa ondan beterdir.

"...artık biliyorduk ki hepimiz çocukluğumuzu yitirmiştik. Hepimiz büyüktük, büyük ve hüznülü, Noel sofrasında payımıza düşen hüznü mideye indirmiştik," der Zezé bunun üzerine, ama yine de ümidini kaybetmez. Bir mucize olmasını umarak lastik ayakkabılarını kapı önüne bırakır yatmadan. Sabahleyin içinde bir hediye bulacağı hissiyle uyur. Tek istediği şey, daha önce kullanılmamış, sadece kendisi için alınmış, yeni bir şeydir; bu kadar.

Ne var ki hayal kırıklığı babadan oğula geçen bir lanet gibidir. Zezé bunu görünce hem hüznülenir hem de sinirlenir. Noel Baba'nın hediye getirmemesini İsa'nın kendisini sevmemesine yorar. Hatta İsa'nın sadece zenginleri sevdiğini, yoksulları umursamadığını ve fakir bir babanın çok fena bir şey olduğunu söyler. Bunu duyan Paulo hepten hüznülenip giderken, Zezé de utancından ağlamaya başlar, sonra da babasını teselli edebilmek için boya sandığını sırtına yükleyip çıkar ve akşama kadar çalışıp kazandığı bütün parayı babasına en pahalı sigaralardan alır.

Bu yolculuk, kitap için de Zezé'nin iyi niyeti için de çok önemlidir. Haşarıktan başka bir şey yapmayan, herkesi çıldırtan Zezé, sigaraların alıp babasına verdiğinde o soğuk aile ortamı sanki birden ısınır, canlanıverir.

Serinin ikinci kitabı olan ve 1974'te yayımlanan *Güneşi Uyandırılım*'da da başka bir aile yapısı karşımıza çıkar. Aradan yaklaşık beş yıl geçmiştir ve Zezé on bir, on iki yaşlarındadır. Okuması için zengin bir aileye evlatlık verilmiştir. Vasconceloslar arasında okumasına bel bağlanan, doktor olup kendisini kurtaracağına inanılan tek kişi Zezé'dir. Diğer kardeşleri yoksulluk içinde yaşayıp, yaşları/sıraları gelince fabrikaya girip, belki de ölene kadar bu şekilde yaşayacaklardır. Zezé'nin ufak da olsa bir şansı vardır, evet, ama uyumsuzluk yakasını burada da bırakmaz.

Öz ailesinde yaşadıklarına kıyasla buradaki hayatı çok daha iyidir; her şeyden önemlisi gayet sağlıklı şekilde beslenir, güzel kıyafetler giyer, kaliteli bir eğitim alır. Ama eksik bir şeyler vardır işte.

"Hayat buydu işte. Kahvaltıdan önce yarım saat piyano. Kahvaltıdan sonra, okula gitme vakti gelene kadar yirmi dakika daha. Öğlenleri, yemekten önce kırk dakika piyano, sonra okula dönüş. Ödevlerimi genellikle etüt saatinde yapar, saat beş buçukta evde olurum. Duş, temiz kıyafet, akşam yemeğine kadar biraz daha piyano. Yemekten sonra oyun oynamak için yarım saatim kalırdı. İyi ama kiminle oynayacaktım? Arkadaşım yoktu ki."

Zezé'nin okuldaki durumu da bundan pek farklı değildir, o hep bir şeylere yabancı hisseder kendini. Yoksul ve kurasız bir aileden, zengin ve disiplinli bir ailenin yanına geçmiş olsa da o hâlâ aynı Zezé'dir; meraklı, enerjik ve tam bir "baş belası".

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Gırtlığıma bir şey
dügümlemişti,
yediklerim
boğazımdan
geçmek bilmiyordu.
Uyuyalım.
İnsan uyudu mu
her şeyi unuttur.

Şeker Portakalı s.49

Cansu Akın

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

CANSUAKIN
CANSUAKIND

Yaptığı yaramazlık, ettiği kavgalar yüzünden okulda çok defa ceza alır. Hatta bir keresinde okuldan atılma noktasına dek gelir, ama bir şekilde şansı yaver gider ve atılmaktan kurtulur. Bunun yerine ondan sevmediği bir cümle seçmesi istenir. Zezé de hinlik yapıp Brezilya Milli Marşı'ndan bir mısra seçer: "Duyuldu Ipiranga'nın sakin kıyılarında," der.

Öğretmenleri de cümleyi şu şekilde tamamlarlar: "Duyuldu Ipiranga'nın sakin kıyılarında, ben kötü huylu, sorumsuz bir öğrenci olsam da."

Zezé'nin cezası işte böylece kesilir. Bu cümleyi bin kere yazacaktır. Öğretmenleri onun böylece "iyi biri" olacağına hükmetseler de aslında Zezé'yi yalnızlığa daha da ittiklerini fark etmezler.

DOSTLUĞUN İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜ

"Senin güneşin hüzünlü Zezé. Yağmur yerine gözyaşlarıyla kuşatılmış bir güneş. Sadece senin gücün, yeteneklerini henüz kavrayamamış bir güneş. Senin bütün anılarını henüz güçleştirememiş bir güneş. Küçük, biraz mızımız bir güneş."

"Yapmam gereken ne?"

"Pek az şey. İşte yeter. Ruhunun pencerelerini aç, bırak nesnelerin ezgisi içeri dolsun. Sevgi dolu anların şii... Elimi dostça sık, sonra gidip birlikte güneşi uyandıralım."

Şeker Portakalı, *Güneşi Uyandırılım* ve serinin son kitabı olan *Delifışek* de aslında bir yalnızlık serüvenidir. Gerek karakteri gerek çevresel etmenleri nedeniyle tepkisini yaramazlıkla açığa vuran bir çocuğun, başta ailesi olmak üzere, hemen herkesçe azarlandığını, sürekli itilip kakıldığını hepten içine kapandığını ve bu süreçte kendine hayali arkadaşlar bulduğunu görürüz.

- Beni bekleyecek misin?
- Hayatım boyunca.
- Ya sen?
- Sonsuza dek.

Güneşi Uyandırılım, s.221

Bunların ilki şeker portakalı fidanıdır. Aile yeni eve taşındığında bu cılız ve büyüyüp serpileceği meçhul fidanı kimse istemez, dahası onun farkında bile olmazlar. O, arka bahçede, göz önünde olmayan, gizlenen/saklanan, tabiri caizse bir uyumsuzdur. Tıpkı Zezé gibi. Şeker portakalının sadece Zezé'yle konuşması, sadece onunla anlaşması da biraz bu yüzden.

Zaten Zezé de gerçek duygularını, yaralarını ve elbet yaramazlıklarını bütün çıplaklığıyla ona açar. Birbirlerine sürekli hak vererek ilerleyen sohbetleri neredeyse bir "terapi" hâlini alır. Bu sohbette yargılamaya, cezalandırmaya ve hakaret yoktur. Onlar gerçek birer dostlardır.

Totoca'nın yaptığı şakaya Zezé'nin bu kadar büyük tepki vermesinin sebebi işte budur: Totoca, belediye yolları genişleteceği için şeker portakalının da sökülüleceğini söyleyince Zezé ağlayıp kendini heder eder, çünkü şeker portakalı Zezé'nin kendisidir. Onun toprağın dan sökülüp atılması, Zezé'nin de "ölmesi" anlamına gelir.

Tam da bu yüzden, ikinci kitapta toprağından sökülüp bir başka aileye evlatlık verildiğinde Zezé, kendini çok yalnız hisseder. Ancak yalnızlığı uzun sürmez. Kendine yine bir hayali arkadaş edinir. İsminin Adam olduğunu söyleyen bir kurbağa önce Zezé'yle sohbet eder, ardından -tıpkı Edmundo dayının anlattığı kuş gibi- Adam da Zezé'nin göğsüne girer ve onunla yekvücut olur. Böylece her istediklerinde sohbet etme şansına sahip olurlar.

"Dinle Zezé, ben bunun için buradayım. Sana yardıma geldim. Hayatta her şey karşı kendine savunmana yardımcı olmaya. Yalnız bir çocuk olmanın... Bir de piyano çalmanın acısını çekmek yok artık."

Diğer taraftan Zezé'nin tek dostları da bunlar değildir tabii. Özellikle Şeker Portakalı'nda bu haşarı çocuğa destek olan iki karakter çıkar karşımıza. Bunların ilki Ariovaldo'dur. Ariovaldo yazdığı şarkıları söyleye söyleye dolanan, beğenenlere şarkı sözlerini satarak hayatını kazanan bir şairdir. Genelde aşk şarkıları yazan ve enerjiki biri olmasıyla da dikkat çeken Ariovaldo'yla tanışan Zezé bir süre onunla beraber dolaşır şarkı sözü satmaya gider. Hatta

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

“Portuga Zezé’yi gerçekten dinler; onun sorunlarını önemser, diğer bir deyişle, bu yalnız çocuğa bir baba gibi davranır. Zezé de bunu fark ettiği için onun oğlu olmak istediğini söyler. Ne var ki baba ile oğul, bir süre sonra tamamen ayrılmak zorunda kalırlar.”

ilerleyen günlerde bundan komisyonunu da alır ve şarkı söylemede Ariovaldo’ya destek bile olur. Babası her ne kadar bundan rahatsız olduğunu belirtse de, Zezé onunla dolaşmaya devam eder ve çok sevdiği ablasına yepyeni bir şarkı hediye eder.

Ariovaldo’yla Zezé’nin dostluğu her ne kadar önemliyse de, yine aynı kitaptaki Portuga lakaplı Manuel Valadares’le olan ilişkisi daha candan ve daha kutsaldır. Aslında bu ilişki büyük bir çatışmayla başlar. Zezé, Portuga’nın arabasına takılır, Portuga da ona yarı şaka yarı uyarı mahiyetinde hafifçe vurur. Böylece Zezé Portuga’ya kin beslemeye başlar. Hatta onu öldürmeye bile karar verir.

Ancak aralarındaki buzlar zamanla eriyip sıkı birer dost olduktan sonra bu öldürme isteğinin gerçek değil de kalben öldürmek olduğunu, yani “iyiliğini istemekten vazgeçmek” olduğunu açıklar Zezé. Artık Portuga’yı “tersinden öldürdüğünü”, yani kalbinde yeniden doğurduğunu belirtir.

Zezé’nin Portuga’ya bu denli yakınlık hissetmesinin tek sebebi, adamın ona harçlık, misket gibi şeyler vermesi değildir sadece. Portuga Zezé’yi gerçekten dinler, onun sorunlarını önemser, diğer bir deyişle, bu yalnız çocuğa bir baba gibi davranır. Zezé de bunu fark ettiği için onun oğlu olmak istediğini söyler. Ne var ki baba ile oğul, bir süre sonra tamamen ayrılmak zorunda kalırlar. Bu ayrılık Zezé’yi kelimenin tam anlamıyla mahveder.

Güneşi Uyandırılma’da, şeker portakalının yerini Adam’ın “doldurduğu” gibi, Portuga’nın yerini de okuldaki öğretmenlerden biri olan Peder Feliciano “doldurur”. Peder Feliciano, Zezé’ye okulda her fırsatta destek olur, onu sürekli uyarır, motive eder. Hatta okuldan atılmasını engelleyen de aslında odur.

“Ben hiç ama hiçbir şey olmak istemiyordum. ‘Coğrafya tembellere ve serserilere özgü bir ders.’ İşte o zaman içime hüznün gibi bir şey çöküyordu, çünkü ufukta benim için başarsızlığa benzer bir şey görünüyordu. Herkes artık geleceğini düşünerek planlar yapmaya başlıyordu, bense hiçbir şey düşünmüyordum.”

Serinin son kitabı olan *Delifışek*’te böyle der Zezé. Artık yetişkin bir insandır, on dokuz, yirmi yaşlarındadır. Okuldan mezun olmuş, Peder Feliciano’nun ve zengin ailesinin desteğiyle tıp fakültesine girmiş olsa da, tıpkı ilk iki kitapta olduğu gibi çevresiyle uyumsuzluk yaşamaya devam etmektedir. Hiçbir yere ait hissedemez kendini ve hayatıyla ne yapacağı konusunda son derece karışık ve karamsardır.

Tam da bu yüzden fakülteyi yarıda bırakıp öz ailesinin yanına döner. Anne ve babasından komik sayılabilecek harçlıklar alarak yaşamakta, bir yandan da nerede, ne iş yapacağını düşünerek kendini yemektedir.

Artık ne şeker portakalı ne de kurbağası vardır yanında; çocukluğuna göre daha yalınzıdır. Ne idiği ve nereye gideceği belirsiz bir aşka tutulmuştur, bu da tam tersine onun yalnızlığını ve melankolisini besler.

Portuga’nın ve Peder Feliciano’nun rolünü bu kitapta babası, yani Paulo üstlenir. Artık yaşlı ve hasta bir adam olan Paulo, Zezé’yle yine kavga edip dursa bile, sık sık onunla baba-oğul konuşması yapar. Onu gerek iş gerek aşk konusunda sorguya çeker. İkisi de bü-yümüştür. Ne var ki büyüktek her zaman iyi bir şey değildir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

“Acı; toplumdan bireye, bireyden topluma, birbirini besleyerek büyüyen bir kısır döngü hâlini alınca, yalnızlık da peşi sıra gelir. Bunu da en güzel şekilde yine Zezé anlatır.”

ÇOCUKLUĞUNU DÜNYAYA ARMAĞAN EDEN YAZAR

“Kitaplarımı birkaç gün içinde yazıverdiğim doğrudur. Ama buna karşılık fikirlerimi olgunlaştırmaya kadar yıllarca üstünde düşünür taşınırım. Hep daktiloyla yazar; her bir bölümü hiç durmaksızın yazıp bitiririm; yazdıklarımı ancak bitirdiğim zaman okurum. Gece gündüz, saat kaç olursa olsun yazarım. Yazı yazarken sanki transa geçerim. Ancak parmaklarım acımaya başladığı zaman bırakırım tuşlara vurmaya, o zaman anlarım ne kadar çok çalıştığımı. Çalışmak mı dedim? Ne düşüncemi ne de duygularımı iyi anlatabildim: yazı yazmak, öyküler anlatmak, yaşanmış olayları nakletmek, tanıdığım çocukların anılarına dalmak benim için çalışmak demek değildir. Kendi kendime verdiğim bir armağandır bu.”

26 Şubat 1920’de Rio de Janeiro’da doğan José Mauro de Vasconcelos, bu üflemeyle kendi çocukluğundan yola çıkarak yazar. Evet, Zezé, yazarın kendisidir. İkisi de küçükkün zayıf ve sarışın, aşırı yaramaz, anne tarafından yarı Kızılderilidir ve ikisinin de adı José’dir. Buna bir delil de kitabın ithaf kısmında vardır. Şöyle yazar Vasconcelos:

**“Hasretle andığım kardeşim Luis’e,
yani kral Luis’e ve ablam Glória’ya;**

**Luis yaşamaktan yirmi yaşında vazgeçti. Glória ise yirmi
dördünde hayatın yaşamaya değmediğine karar verdi. Altı
yaşımdayken bana şefkatin anlamını öğreten Manuel
Valaderes’i de aynı şekilde rahmetle anıyorum.**

Hepsi huzur içinde yatsın!”

Vasconcelos, ilk kitabı *Muz Sesleri*’ni 1942 yılında yayımladıktan, 24 Temmuz 1984’teki ölümüne değin yazdığı bütün kitaplarda gettonun, yoksul insanların hikâyelerini anlatır ve geçim sıkıntısının, para hırslının insanı soktuğu türlü halleri olanca sertliğiyle işler.

1964-1985 arasında, bütün demokratik hakları hiçe sayarak, sansür ve katliamla hüküm süren askeri cuntanın altında bile yazmaya devam eder. Kitaplarında slogan atmaz, karakterleri ve yarattığı atmosferi öyle derinlikli ve gerçekçi şekilde anlatır ki, ortaya çıkan sınıfsal çelişkiler, bireysel/toplumsal acılar slogandan daha etkili sonuçlar yaratır.

Zaten *Şeker Portakalı*’nın alt başlığında da “Bir Gün Acıyı Keşfeden Küçük Bir Çocuk Hikâyesi” yazmaktadır. Acı; toplumdan bireye, bireyden topluma, birbirini besleyerek büyüyen bir kısır döngü hâlini alınca, yalnızlık da peşi sıra gelir. Bunu da en güzel şekilde yine Zezé anlatır:

**“Acı çekmek bayılına dek dayak yemek değildi. Ayaktaki cam kesigine eczanede dikiş
attırmak değildi. Asıl acı, kalbi baştan aşağıya sancılara boğan, insana sırrını kimselere
anlatmadan ölmeyi arzulan bir şeydi. Kolları, başı hep dermansız bırakan, yastıkta öbür
yana dönme isteğini bile söndüren bir şey.”**

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Ayağımıza bir parça
çamur bulaşması,
günün birinde toprak
olacağımızı hatırlatır.
Delifışek, s.28

UCUZ VE KÖTÜ ROMANLARDAN İYİ FİLM ÇIKAR

Bir edebi eserden uyarlanan her film, okur için bir pişmanlık vesilesidir. Zira roman ya da öykü, okurun zihninde somutlaşır. Dolayısıyla öznelidir. Ancak görüntüye dökülen bir metin, yani filmleşen bir roman ya da öykü, herkese aynı görünür. Bir kitapta görüp zihnimize defalarca resmettiğimiz bir an yahut bütün özelliklerini bir bir aklımıza kazıdığımız bir karakter, bir filmde yönetmenin dünyasından belleklere süzölmeye başladığı o tılsımlı açılış karesinden sonra sihrini yitirir. Artık o an ya da karakter bize ait değildir. Filmin yönetmeninin dünyasına aittir ve biz o filmi izlemeye başladığımız dakikadan itibaren bu gerçeğe yabancılışır ve o karakteri/ânı yadırgamaya başlarız.

Bu bağlamda iki farklı çalışma metodundan bahsetmekte fayda var. İlki, bir kitabın orijinaline sadık kalarak film üretme biçimidir. İkincisi ise kitaptan esinlenerek –ve bunu inkâr etmeyerek- üretilen filmidir. İlkinin riski büyüktür. Zira alanında belirli bir başarı kazanmış, bu başarıyla dünyanın farklı bölgelerinde farklı dil ve meşrepten okura seslenmiş bir eseri alıp da film/dizi yapmak meşakkatlidir. Risklidir çünkü her okur, o hikâyeyi aklında –henüz okurken- filme çekmiştir. Örneğin, Tolstoy’un *Savaş ve Barış*’ının ya da Yaşar Kemal’in *İnce Memed*’inin filme çekildiğinde kötü olmasının sebeplerinden biri budur. İkincisi daha ferahleza bir alanın içinde salınır. Esinlenen metin farklı olaylara, farklı finallere gebe dir. Örneğin, Mario Puzo’nun *The Godfather* romanını düşünelim. Yönetmen Francis Ford Coppola, Puzo’nun bahse konu olan romanını almış, bambaşka bir biçim ve gerçeklikle hikâyeyi resmetmiştir. Aynı durum Metin Kaçan’ın kaleme aldığı, Mustafa Altıoklar’ın yönettiği *Ağır Roman* filmi için de geçerlidir. Bu bağlamda etkili olan temel duygu, şaşırma tır. İnsan, sonunu bildiği bir hikâyeye şaşırır. Onu yanıltmak, finalde şoka uğramasını sağlamak gerekir. Bir romanın sonu ise bilinin. Dolayısıyla onun yoluna düşenen taşların, nereye kaçacağı bir merak konusu değildir. İster okur ister seyirci olsun, bir alımlayıcı şaşıracağı bir eseri unutmaz. O etki, insanın peşini asla bırakmaz. Film ya da kitap, aklımıza ilk geldiğinde bizde bıraktığı his her zaman bu olur.

Konu uyarılama ise yeryüzünün en çok okunan Portekizce metni olan Şeker *Portakalı*’ndan bahsetmek gerekiyor. Zira hemen tüm dillere çevrilen ve günümüzde bile satış rekorları kıran bu kitap, 2012 yılında yönetmen Marcos Bernstein tarafından filme çekildi. Küçük Zezé’nin çilesini, hüsrânını ve umudunu filme taşımaya gayret eden Bernstein, yukarıda da bahse konu olduğu gibi, ne yazık ki iki farklı çalışma metodundan ilkinin tercihi ediyor. Orijinal metne sadık kalma yolunu seçen ve Zezé’nin başına gelenleri yazıldığı gibi kayda almaya çalışan yönetmen, estetik yaklaşımı hususunda sınıfta kalıyor. Zira yazar José Mauro de Vasconcelos, Zezé’nin büyüme hikâyesini anlatırken ajitasyona kaçmıyor, onun dünyasını sahibi bir atmosferde resmetmeye çalışıyor. Yönetmen Bernstein ise Zezé’nin çocuk olduğunu, ona acımamız ve onun için üzülmemiz gerektiğini söylüyor. Bu isteğini, seçtiği müziklerle arbesk bir duygu üzerinden seyirciye geçirmeye uğraşıyor. Acı çektiği sahnelerde Zezé, sürekli ağlıyor ve periyodik aralıklarla mutsuz oluyor. Hâlbuki yazar Vasconcelos, metinde Zezé’nin ağladığından değil, “gözyaşlarını sildiğinden” söz ediyor. Bu ayrım önemli, zira sözün gücü burada ortaya çıkıyor. Zezé ağlamıyor, gözyaşlarını siliyor.

Filmin, romandan ayrılan bir diğer yönü, yönetmenin karakterlere biçtiği nesnel sınırlar oluyor. Yazar metni kaleme alırken, iyiliğin ve kötülüğün dengesini yarattığı karakterlerin içine yerleştirmeyi başarıyor. Dolayısıyla okurken ne Zezé’ye kızabiliyoruz ne de Zezé’nin ailesine... Zira Zezé’ye şiddet uygulayan ve onu yetişkinlerin dünyasına hazırlayan olaylar, bir toplumsal bağdaşıklıkla uzantısı olarak sunuluyor. Bu husus, karakterleri daha

İster okur ister seyirci olsun,
bir alımlayıcı şaşıracağı bir
eseri unutmaz. O etki,
insanın peşini asla bırakmaz.
Film ya da kitap, aklımıza
ilk geldiğinde bizde bıraktığı
his her zaman bu olur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

“Kitap ve film arasındaki en temel fark, hitap ettikleri kitle konusundaki hedeflerinin ayrıksılığında yatıyor.”

da derinleştiriyor. Örneğin Zezé'ye şiddet uygulayan babası, günümüz değerler dünyasında somut ve nesnel kötü olarak değerlendirilmiyor. Hata yapan, çocuğuna şiddet uyguladığı için pişman olan bir baba figüründe gerçekliğe ulaşıyor. Ancak filmde, Zezé'yi sıklıkla döven babası, -oyuncunun yorumuyla da düşünüldüğünde- acımasız ve kötü bir adam olarak karşımıza çıkıyor. Sürekli olarak kederli bir şekilde sigara içiyor, çevresine kızgın bakışlar atıyor ve ne ailesini ne de arkadaşlarını seviyor. Ziyadesiyle olumsuz bir tip... Bu da metnin ve karakterin derinliğini azaltıyor. Aynı durum Zezé'nin ailesinin diğer üyeleri ve arkadaşları için de geçerliliğini koruyor. Hemen her karakter tekdüze ve yüzeysel olarak gerçeğe bürünüyor. Karakterlerin yaşadığını, bir sahnede görünmediği zaman bir başka mekânda ya da uzamda var olduğunu hiç düşünmüyoruz. O an ihtiyaç olduğu için o sahneler sadece. Bu sığ ve yapay durum, metinde yaratılan dünyanın sahiçiliğini sekteye uğrattıyor.

Kitap ve film arasındaki en temel fark, hitap ettikleri kitle konusundaki hedeflerinin ayrıksılığında yatıyor. Bana kalırsa bu durum, bir film çekmek ya da daha da daraltırsak bir uyarlama film yapmak kadar önemli bir durum. Zira filmin kime hitap ettiği, o filmin ideolojisini belirler. *Şeker Portakalı* gibi hem çocuklar hem de yetişkinler için yazılan ve her yaş grubuna ayrı olarak dokunan ve yazıldığı günden bu yana tüm kuşaklara hitap eden az sayıda kitap var. Yazar kitabı kaleme alırken, gerçeğiyle düşünyle, acısıyla umuduyla, bir çocuğu yetişkinliğe hazırlıyor. Sevginin sınırsızlığı, iyileştirici etkisi, yoksulluğun can acıtıcı yönü ve şiddetin hoyratlığı ilk cümleden itibaren okuru çepeçevre sarıyor. Fakat yazar asıl hünerini, bu anlamı hem çocuklara hem de yetişkinlere kabul ettirerek gösteriyor. Filmde ise yönetmen, *Şeker Portakalı*'nı yalnızca yetişkinler için kayda alıyor. Seyirci olarak bizden istenen, Zezé'ye sadece üzülmemiz oluyor. Onunla doğru dürüst empati kuracağımız, onu anlayacağımız bir ortam bile yaratılmıyor. “Dünyanın bir uzak ülkesinde, yaramaz bir çocuk varmış,” gibi masalsı ancak samimi olmayan bir atmosfere inanmamız bekleniyor. Hâlbuki romanı okuduğumuzda, Zezé'nin dünyasına derhâl inanıyor ve onun yoksulluğu ve hayal gücüyle bir ortaklık kurmaya başlıyoruz. Kendi çocukluğumuzdaki ufkuğumuzun zenginliğini, yalnızlığımızı ve fukaralığımızı düşünüyoruz. Zezé'yi anlıyoruz. Filmde ise “yoksunluk çeken, şiddet mağduru bir çocuğa” yalnızca üzülmemiz isteniyor. Bu açıdan bakıldığında ise filmin yetişkinler için yapıldığı, konforlu alanımızdan (perdeden, bilgisayar ya da telefon ekranından) “acı çeken çocuğa” üzülmemiz isteniyor.

Sinema kariyeri boyunca benzersiz filmler yapan Alfred Hitchcock'un hemen her filmi bir edebi eserden uyarlanarak kaleme alınmıştır. Gerek ülkesi İngiltere'de gerekse de Amerika'da Hollywood'da filmler yaptığı yıllarda Hitchcock, bu anlayışını bozmamış, her daim yeni çıkan romanları kurcalamış ve beğendiklerini filme almıştır. Günümüzün sinema anlayışını değiştiren ve özgün bir biçim sunan bu yönetmen, film yapmak istediği her romana kendi bakış açısını, estetik hünerini katmıştır. Dolayısıyla bugün o romanların yazarları bile hatırlanmıyor. Hitchcock'un konu uyarlama olduğunda, geçerliliğini koruyan ve -muhtemelen- gelecekte de karşılığını bulacak olan bir sözü var. Konuyu bu sözle bağlayalım:

Ucu ve kötü romanlardan iyi filmler çıkar.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

A. Gölferm Özer, Şiir

DEĞİRMEN YAŞI

marangoza birkaç parça bıraktım
bugün eşikler kedi kokuyor, ağzım süt
bir içgüdünün varlığına tutunduğum gibi
ışıkları titreten rüzgâra tutunuyorum
nasıl ki bu esirmiş dünyada
bir tek gölgeler kendi renginde
senin gölgene öylece sığıyorum
hem bilmiyorsun, neler kaktım sandığıma
bilmiyorsun, çok dolaştım küpelerle
onca kulaksız arasında

yeşile çalandın, kayırdın bizi
yıldız haritalarından korudun ve tüm kötü sözcükleri
şimşirin dizdin ipe allı boncuk dizer gibi
öyle ayarsız yakarmalara filan katmadın
bir değirmen taşı gibi çevirdin başını
şölendi seninle ondan dokuz çıkarmak
bin etmek sonra kalan biri
beşik gibi sallandıysan da fır dönmedi hiç başın
sen yeşile çalacaktın, babam doğumunda anladı

büyüklenmenin, büyüklüğüne ters olduğunu
sana kimseler anlatmayacak
dik çatıları tutsaklıktan sayacaksın beş on yıl
balığın ağzında sindirilmeyi beklerken
bir anda dökülen safranın
tanrı'nın sana düğün hediyesi olduğunu
ıslanana kadar yalnızca rüya sanacaksın

ben marangozun alnuna silah dayadım bugün
masanın bir ayağını kısa yapmış diye
ve yaşımı halifelerden yana tuttum
sen bir peygambersin diye
şimdi tercih et kapanları
ve allah'ı bana anlat

uyurgezerlikten bu yana sürünmediğin tuzları
öyle bizden değil ki, tercih et ekinoksları
ve doğurduğun istekleri, sokağa çıkmak gibi
şekerli bir hamuru ziyandan korur gibi
son lokmaya kadar

bana anlat
bugün mırılıyor içim, biri kısa biri uzun kollarımı
kavuşturamıyorum bu yüzden

Karanlıkta duvara yaslanıyorum. Buz gibi. Ürperiyorum.

Bu duvar, tam 18 ay 5 gün önce boyandı. Boyanın ismi, çöl pembesi. 2020 yılı renk kartelasının üstten ikinci sırasında, en solda. Seçtiğim rengi gösterdiğimde, yani, demişti boya ustası, a harflerini mümkün olduğunca uzatarak. Ne yani, demiştim. Biraz bulanık bir renk demişti, insanın içini bayıyor. Pek çok şeyden vazgeçtiğimiz anların işte tam da karşımızdakinin yanilediği, sessiz kaldığı ama sessizliğin içinde bunun saçma bir fikir olduğunu bağırıldığı anlar olduğunu öğrenmiştim. Beğenmedin mi, demiştim. Dışından. İçimden, sana ne ya, sana ne, beğenmiyorsan kendi evini boyama bu renge, derken ellerimi başımın üzerinde dolaşan kara sinekleri kovalar gibi sallayıp durmuştum. O sırada ustanın telefonu çalmıştı, konu değişmişti. Boyadıktan sonra, valla ben güzel olacağımı düşünmemiştim baştan ama beğendim, deyince tuhaf bir galibiyet hissiyle ellerimi göbeğim üzerinde kavuşturmuştum. Yedi buçuk aylık hamileydim. Göbeğim, ellerim, gözlerim ve boya kokusunu duymamak için sıkıştığım burnum tam oradaydılar. Yani burada. Bu koridorda.

Hamilelik insanı sürekli gelecek planları yapan birine dönüştürüyor. Şimdi, geleceğin bir provasına eviriliyor. Bir de oturduğunuz evde çocuk odası olabilecek bir oda daha yoksa emlakçılarla ve kiralık ev ilanlarıyla uzun bir mesai sizi bekliyor. Emlakçı bize bu evi gösterdiğinde çok sıcak bir mayıs günüydü. Kadın o kadar sevimsizdi ki, sırf onu bir daha görmemek için evi tutmayabilirdik. Gelin görün ki o gece rüyamda sapsarı bir güneşin yıkadığı çocuk odasında kendimi görmüştüm. Hayalet gibi, ayaklarım yere değmeden havada süzülüyordum. Hemen hayra yordum. Rüyamda bu kocaman odalara ne koyacağımı düşünmemiştim. Ya da yerden ısıtmanın çalışıp çalışmadığını. Aidatın kış aylarında ne kadar olduğunu da sormamıştım. Banyodaki rutubet kokusunun nereden geldiğini de. Böyle detayları görmezden gelir, sinek kovalar ya da terden sırlıslık olmuş bacaklarını gazeteyle yeller gibi başımdan savarım, gider. Koltuklar kapıdan geçer mi, yatak başı apartman sahanlığından döner mi, aklım bunları teferruat olarak görür. Başıma gelen nahoş olayların bir kısmını bu bakış açısına borçluyum. Bu genleri olduğu gibi küçük bir insana aktarmanın eşliğinde, belki babasına benzer yahu, deme iç ferahlığına da sahibim. Eski evimiz buna kıyasla o kadar küçüktü ki getirdiğimiz eşyalar salonun ortasında başka bir dünyadan gelmiş gibi kifayetsiz kaldılar. Eşyalar eve yerleştiklerinde ay sonuna yetmeyen maaşlar gibi nereye gittiklerini bile anlayamadık. Nakliyecilerin başındaki adam sırtındaki tekli koltuğu salona bırakıp, abla bir çocuk için evi bu kadar büyüttüyseniz ikinci çocukta şatoya taşınırsınız, demişti. Sende kaç çocuk var, demiştim. Beş, tane, deyince, e çok değil mi ne para yeter ne sabır onlara bakmaya, demiştim. Yani, demişti. A harfinin ne kadar uzun olduğunu tahmin edersiniz. Oda gerçekten ferah, aydınlık ve sabah saatlerinde güneşten sapsarıydı. Rüyalar, gece uykuları, yatak başı, üzerine yatmadığım karnım, daralan nefesim ve de geleceğe dair tüm ballı lokma hayallerim oradaydılar. Yani burada. Bu koridorun hemen arkasındaki odada.

Uzun uzun dekorasyon dergilerini inceledikten sonra, ki artık karnım bir çeşit sehpa işlevi görecektir büyüklüğe ulaşmıştı, salona bir cam masa sipariş etmeye karar vermiştim. Demirden, döküm ayakları olacaktı. Üzerinde de şahane bir camdan oval. Masada otururken hem metal ayakların parlamasını hem de kendi bacaklarımızı görebilecektik. Yemek yerken tabaklar, çatalar, bıçaklar ve bizim hareket eden ellerimiz havada uçuyor gibi olacaktı. Ustayla salondaki kanepede oturmuş, masanın duracağı boşluğa bakarken, bu cam nasıl duracak peki bu ayakların üzerinde kendi kendine demişti, bağlantısı olmayacak mı? Nasıl bir bağlantı olacak, demiştim. Önündeki kâğıda ilkökul çocuğu ürkekliğiyle birkaç çizgi çizmişti. Arkeolojik kazıdan çıkmış bir tableti inceler gibi bir süre baktıktan sonra anlar gibi olmuşum. E böyle olursa cam olamaz ki üzerindeki demiştim. Ahşap yapalım abla, Allah korusun çocuk da geliyor, asıldı mı cama iner kafasına yavrucağın, demişti. Bakın iç ferahlığı

*Geleceğe dair
tüm ballı lokma
hayallerim oradaydılar.
Yani burada.*

ve olmalara dik durmak bende ağırlık kaldırarak çalıştırılmış pazılar gibi gelişmiştir. Orası Allah'ın takdiri artık, biz karşımayız, demiştim. Yani, demişti. Bu yani, basbayağı, deli kadın, yakacak çocuğun başını demekti. Sipariş verdikten bir süre sonra bazı uğursuz olaylar yaşandı. Önce demircinin babası vefat etti. Ardından kendisi zatürre oldu. Ardından demir döküm makinası arızalandı. Sonra elindeki işler çok biriktiği için uzunca bekledik. Uzunca beklemek demek, akşam yemeklerini salondaki sehpa da iki büklüm yemek demekti. Umursamadık. Yeni eve davet etmediklerimize, vallahi evde yemek yiyecek masa yok tatlım, derken içimiz rahattı. Yalan söylemiyorduk. Sonunda bir gün, cam masanın tablasını üç kişinin güç bela altıncı kattaki evimizin kapısından içeriye soktuklarını gördüğümde işte, demiştim, artık doğurabilirim. O gün cam tablayı bu duvara dayadıklarında çöl pembesinin üzerinde çizikler oluştu. Ayaklarını taşırken vurduklarında derin olmayan çatlaklar. Parmaklarım, cam tabladaki parmak izlerini her gün silmeye yetecek takatim, yaşama sevincim ve de iflah olmaz heveslerim oradaydılar. Salonun tam ortasında.

Saat üç kırk altı. Evde mutlak sessizlik hâkim. Gidecek çok fazla yer varmış da hangisine gideceğime karar veremiyordum gibi kafam karıştı. Birden yoruludum. Yere çöktüm. Yalnızca hassas kulakların ve derin bir yalnızlık içindeki insanların duyabileceği tiz bir ses yükseldi. Parmaklarım hayali tuşlarda dolaştı. İnce do ve de mi bemol. Diyezler hapis tutuldukları kapıları yumrukluyor. Uzaklardan duyulan bir gemi düdüğü. Zamanın içindeki kaydırdaktan düşüyorum. Düştüğüm zemin belki Beyoğlu'nda bir sokağın Arnavut taşı ya da pırıl pırıl parlayan bir meze dolabının camıdır. Gece, ağzımda iyi yapılmış bir lakerda gibi dağılıyordur. Dostlar hâlâ vardır ve de etraftadır. Belki yumuşacık bir yastığın kafa kıvrımıdır. Uykunun bölünmek gibi huyları yoktur ve de kış günü içilen sıcak bir kâse sütlü çorba tadındadır. Belki cam gibi bir göldür, dibinde bin yıllık bir bazilika gömülüdür. Zeytin zamanıdır da yere düşen bir tane içindeki yağı toprağa salarken ben de tam o iğne ucu kadar yere denk gelmişimdir. Cebimden çıkardığım çıtır bir dilim ekmeğin ucunu banıyordumdur. Söyledim mi hatırlamıyorum, mevsim sonbahar. Ve geceler çok uzun. Yalnızca uyumayanların bildiği bir zaman dilimi başlıyor gecenin bir yerinde. Faydalı bir şey yapmanın mümkün olmadığı bir zaman. Hiçbir iyi düşüncenin uğramadığı izbe bir karanlık. Duvarlara, tavanlara, parkelerdeki aralıklara boş boş baktıkça uzayan sakızdan bir fenalık. Parmak uçlarımda P'nin odasına yürütüyorum. Kafam içine doğru göçmüş gibi hissediyorum. Volkanik bir dağ patlamış ve tüm medeniyet lavlarla kaplı bir deliğe düşmüş. Uzun süreli uykusuzluğun yarattığı tahribat bu, diyorum. Eğilip, yüzüne bakıyorum. Hangi iklimin meyvesi gözlerin? Çok sevmenin bir tür efsun gibi bizi sardığını ama panzehrinin de geceleri içilen sütlerde, ansızın uyanılan sabaha karşı saatlerde, pişik kremlerinde ve iki karış uzunluğundaki zıbınlarda olduğunu kabul ediyorum. Kim olduğumu hatırlayamamaya uyandığım sabahlarda, kimsenin anlayamayacağı haritalar çizip geceleri kaybolmamak için beşiğin baş ucuna diktığımı bir tek ben biliyorum. Kollarım artık benim kollarım değil. Memelerim bir başka vücuttan alınıp benimkine bağlanmış gibi hissederken, dolaptaki askılarda sallanan kıyafetler gibi içinde olduğum âna da sığamıyorum. Fermuarı kapanmayan, düğmeleri patlayan ya da bacaklarımdan yukarıya geçmeyen bir kocaman sıfatın içine sığmaya çalışıyorum. Dudaklarım, dilim, sıktığım dişlerim. Buradalar. Ayayağıma bir oyuncak batıyor. Doğru delikten attığında kutuya sokabileceği sarı bir üçgen. Çatıdaki martılar bana gülüyor. Hormonlarım ip atlamaya devam ediyor. Beşiğin yanındaki koltuğa oturuyorum. Sırtım, boynum, belim, sıralı tam liste. Annelik zormuş yahu, diyorum. Yani, diyor içimdeki ses.

Yani.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

*Sırtım, boynum, belim,
sıralı tam liste.
Annelik zormuş yahu,
diyorum. Yani, diyor
içimdeki ses. Yani.*

**Okurunu derin düşünceye ve yazıya çağıran eserlerle
Exlibris dizisi edebiyatın kuramsal yanına derinlemesine
bakışlar atan eserleri gün yüzüne çıkartıyor.**

Nasıl ve Neden Okumalıyız?

Harold Bloom

Çeviri
Ahmet Ölmez

Roman Nasıl Oluşturulur

**Miguel
de Unamuno**

Çeviri
Beyza Fırat

Harold Bloom, elli yılı aşkın okuma tecrübesi ışığında edebi metinleri okumanın işlevlerini ve faydalarını, kitapların nasıl okunması gerektiğini sade bir dille anlatıyor. *Nasıl ve Neden Okumalıyız?*, okuma eylemi üzerine rehber bir kitap.

Roman Nasıl Oluşturulur'da Unamuno'nun konuşmaları, günlüğü, otobiyografisi, felsefesi içerisinde oluşturmaya çalıştığı bir roman gizli. Eser, yazmayla ilgili formüller vermek yerine yazarın zihninde bir yolculuğa çıkıyor ve yazmakla okumak arasındaki bağlantıyı ortaya koyuyor.

ketebe.com

ketebe

ketebe

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

SEZAI KARAKOÇ'U SEVİYORDUK

Tanıştığım en üst insan Sezai Karakoç öldü. Bu kara haberi Twitter'dan öğrendim. Ömer Erdem'e telefon açıp başınız sağ olsun dedim. Sesinin tonu ve rengi berbattı. Milli ve yerli eğitim kitaplarından öğrendiklerimi saymazsam adını duyduğum ilk şairdir aynı zamanda Karakoç. Bir şiir kasetinin künyesinde yazıyordu adı. 14 yaşındaydım. Yıllar sonra o isimle arkadaş olacağımı kestiremezdim. Şimdi kıyasıya eleştirdiğimiz şiir seslendirmeleri ve şiir kasetleri olmasa, şiir çoktan ölmüştü diyebiliriz. Yani, Selçuk Küpçük o muhteşem sesleyle *Monna Rosa* şiirini okumamış ve kasete doldurmamış olsaydı ben Cihat Duman olamazdım. Bu çok nettir. Cihattın Dumanoglu ya da Mehmet Cihat Dumankaya filan olurdu. Asla espri olarak değerlendirilmesin bu yorumum. Çok ciddiyim. Çok üzgünüm. 2021'in kasım ayının 16. günü bizi biz yapan üst insanlardan birini yitirdik. Sevenlerine sabır diliyorum.

Sezai Bey'in (acil olarak belirtmek gerekir ki Sayın Karakoç'a Sezai Bey diyenlerin safında değilim fakat bir seferliğine beni affediniz, bu şekilde daha kolay geliyor yazmak) *Monna Rosa* şiirini severek başlayan maceram *Köşe* şiirini sevmekle devam etti. Sonra *Köpük*'te karar kıldım. Her biri oldukça farklı tekniklerle yazılmış olmasına rağmen bu şiirlerin üçü de aşkı anlatır. Kendi şiir gelişimim de bu tekniklerle sırasıyla rabitalıdır. Bu konuyu belki bir başka yazıya ayırıp uzun uzun açıklamak gerekecek. Şimdilik Sezai Bey ile buluşmalarımı aktarmak isterim. Bu hatıralar zamanın egesinden geçtikçe hususiyetlerini kaybediyorlar. Tadı, tuzu heyecanı azalıyor. Bu bağlamda keşke daha önce yazsaydım bu yazıyı diyorum kendi kendime. Sezai Bey'in cenaze törenine gitmeye hazırlandığım şu vakitten çok daha önce. Ve namuslu bir yazar olmanın gereğini yerine getirmek adına, bedeni hâlâ sıcakkan kaleme, kâğıda, daktiloya koşan yazarları eleştirdiğim için okurlardan ve o yazarlardan özür dilerim. Meğer keyfi bir hareket değilmiş ölenin ardından yazıya sarılmak. Gençken anlayamamışım bunu.

Okumak için İstanbul'a geldiğim 2000'li yılların başında işler yolunda giderken aniden şiir batığına saplandım. Çıkamadım. Okuduğunuz okul Çağaloğlu'na yakınsa ve şiire bulaştıysanız kendinizi birden dünyanın merkezinde hissedersiniz. Çeşmelerin, türbelerin, mabetlerin arasından turistlerle birlikte yürüyüp ortamında muhakkak edebiyatçılardan birinin olduğu kafeye, çay ocağına oturmak ritüel gibi gelir. Bu muhteşem hisleri yaşadığımız çağda edebiyat fakültesinden arkadaşım madem şairsin hadi beni Sezai Karakoç'la tanıştır dedi bir gün. Saf oğlu saf, şiir yazar herkesin eşit ve tanış olduğunu sanıyordu. Sezai Bey'i tanımadığımı söyleyince ilk ağızdan bana anlatmaya başladı Aydın. Aydın, dünyanın en keriz en güzel adamı. Diriliş Yayınlarına gelenleri kovuyormuş üstat. Şiirden bahseden insanların kafasına küllük atıyormuş. Yüzüne dikkatli bakanları azarlıyormuş. Ancak benim kadar arsız, özgüvenli biri eşliğinde gidebilmiş üstadın yanına. Derhâl kabul ettim. Öykü gibi olmasın diye ayrıntı vermiyorum. Diriliş Yayınlarının betimlemesi başka yazılarda çokça yapıldı.

Dar bir odadayız. Bizi içeri alan adam Sezai Bey'in minik odasına götürdü. Üstat ile göz göze geldiğim anı defalarca anlatmışımdır arkadaşlarıma. Şimdi yazayım. Arsız, atılğan, insanları yüceltmeyi, putlaştırmayı, patolojik narsist gibiymişesine gülünç bulan ben, üstadın gözüne bakar bakmaz çarpılmışım. İnsanın etini kemiğini aşip arkasındaki diğer insanı, öte insanı, alt insanı görebilen tehlikeli bir bakış. Bir insan olamazdı Sezai Bey. Basiret makinesi. Öngörü hayvanı. Feraset tanrısı idi. Biz iki düz insan yanı yana oturmuşuz Aydın'la. Memleketlerimizi sordu. Malatya deyince konuşuz kalmadık; bir kayısı muhabbeti aldı başını gitti. Zerdali kelimesinin etimolojisini anlattı. Ben biraz tarımdan bahsettim. Kayısıcılık ilminin bilinmeyen yönlerini açıkladım. Sessizlikte atılması muhtemel bakıştan kaçmak için kendimi parçaladım resmen. Yirmi dakika sonra çıktık dışarı. Aydın hiç konuşmamış, sadece adını ve memleketini söylemiş, bizi dinlemişti. Bir süre yürüdük birbirimize bakmadan. Farklı sebeplerle gerilmiştik ve lafa gireceğimiz anı bulamıyorduk. Divanyolu'na çıkar çıkmaz aynı anda birbirimize baktık ve kahkahalarla gülmeye başladık. Sarıldık birbirimize ve

Cemberlitas'a doğru yürüdük. O yıl benim okul tek derse uzadı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteey.org>

Bir iki yıl sonra Sezai Bey'in kendi kitaplarını bastığı Diliş Yayınlarının olduğu Derin Han'da, hemen üst katında avukatlık stajımı başlattım. Beni, avukata yeğeni olan arkadaşım önermişti. Çok fakirdim. Bir kümeste yaşıyordum. Şiiri düşünecek hâlim yoktu. Günlere Sezai Bey'e uğramadan indim çıktım merdivenleri. Avukat olacaktım. Şairler karın doyurmazdı. Dikkatimi dağıtmayacaktım. Sonra fikir değiştirip üstadı bir kere daha ziyaret etmek istedim. Tek başıma gitmeye korkuyordum. Konuşacak bir şeyim yoktu. Şiirlerim dergilerde çıkmaya başlamıştı. Yedi âlemin patronu gibi hissediyordum kendimi. Şiir nimetti. Fakat üstat şiir muhabbetinden nefret ediyordu tevatürlere göre. Olsun, gideyim, ben de avukatlık konuşurum dedim. O buluşmamızda ben gerçekten de avukatlık mesleğinden bahsettim. O da kapatma dosyası Yargıtay'da olan Diliş Partisinin avukatlığını yapmamı istedi. Stajım bitince o davaya bakacaktım. Düşüneceğimi söyledim. Aniden bir telefon geldi. Üstat sessizce dinledikten sonra sesini yükselterek "Lütfen bir daha beni aramayın," dedi. Öfkeden gözleri dönmüştü. Ben korkuyla sakinleşmesini bekledim. Yapabileceğim bir şey olup olmadığını sordum panik ve öfkesi karşısında. "Kültür Bakanlığından ödül vermişler," dedi. "Gazeteci röportaj yapmak istedi, ona sinirlendim." Resmen şok olmuştum yemin ederim. Müsaade isteyip çıktım. Bakanlık ödül bilgisini ulaştırmadan gazetecilere haber verdiği için mi kızgındı yoksa ödüle layık (!) görülmesine mi öfkelenmişti bilemiyorum. Ertesi gün şöyle bir haber çıktı: *Kültür ve Turizm Bakanlığınca her yıl verilen 'Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün bu yılki sahibi şair-düşünür Sezai Karakoç'un, tören istemediği, sadece plaketin adresine gönderilmesini talep ettiği ve para ödülünü de bakanlığın tasarrufuna bıraktığı öğrenildi.*"

Avukat beni işten atıp akrabasını aldı bir hafta sonra. Çağaloğlu kusmuştu beni. Artık Galata'da çalışıyordum. Öte yaka hayatım başlamıştı. Haliç'e diğer taraftan bakacaktım. Altı ay sonra oradan da kovulunca -uslanmamış olacağım ki- Çağaloğlu'nda bir handa oda tuttum. Biten stajdan sonra avukatlığa devam ettim. Odanın bir tarafı Divanyolu Caddesi'ne diğer tarafı caddeyi kesen sokağımıza bakıyor. Ofise gelip çay içen edebiyatçıların dedikodusu muhteşem: Üstat tramvaydan inip benim sokaktan geçerek gidiyormuş iş yerine. Komşu avukat dergilerde yazdığını duyunca üst çıkamak için olsa gerek Karakoç'la arkadaş olduğunu söylüyor. Yazarlar birliğinin çaycısına gidiyorum Sezai Bey'den konu açıp konuşuyorlar. Hiç değmiyorum. Stajımı yakan Sezai Bey'in avukatlığını mahvetmesine müsaade etmemekte kararlıyım. Bir yıl boyunca hareket etmedim. İşler de iyi gidiyordu. Bir gün İstanbul Adliyesi'nde icra dairelerinden birinde dosya arıyorken 200 metre uzaklıktaki ofis komşudan telefon geldi. Normalde telefon görüşmesi yapmam. Bir işi düşmüştür ya da acil bir durum vardır gerekçesiyle telefonun açtım. Aynen aktarıyorum: "Bil bakalım ofise kim geldi?" Öylesine şaka olsun diye "Sezai Karakoç mu?" dedim. Yalan söyleme ihtimali olmayana bu avukat gür sesiyle "Aynen," dedi. Dört kat nasıl tırmanmıştı o yaşıyla bilemiyorum ama üstat komşuda oturmuş çay içiyordu. Başörtüsü problemini çözmüştü. Kızların türbanına İstanbul Üniversitesinin amblemini basarak kamulaştıracaktık. Amblem mi demişti arma mı demişti hatırlamıyorum. Partisi irticadan kapatılmış, yakınlarının giyim kuşamına kast edilmiş bir aydındı o. "Üstat bi' de benim ofiste çay içelim. Bereket getirir," deyip oda değiştirdik. Ne konuştuğumuzu hatırlamıyorum. Abartmıyorum tam bir ay sonra düşmanlarım ofisimi bastı. Bu kez temelli olarak kaçtım Haliç'in öte yanına. Narmanlı Han'da ofis tuttum.

Sezai Bey'in hayatı ve görüşleri bana uymaz. Şiirlerini çok severim. Birkaçını ezbere bilirim. Şiir sanatında ulaşılmaz bir seviyede. Şiir teorisini bildiğini de anlarız şiirlerinden. Rahmetli, geleneğin bir insan fakat şiirde deneyebildiği kadar denemisti. Kendisinin, insanların söylediğini destekleyecek derecede merdümüngriz olduğunu tahmin etmemem daha çok görüşürdük. En azından son bir kez görmek isterdim onu. Olmadı. Kimseye muhtaç olmadan yaşadı, güzel ve dinç öldü. Allah rahmet eylesin üstada. Şiirleri sonsuza kadar okunsun. Toprağı bol olsun. Ağlamamak için çok zor tutuyorum kendimi. Yutkunuyorum bunları yazarken.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

MICHELANGELO'NUN PİETÀ'SI

Acı, şefkat, yas ve merhamet. Bir annenin oğlunun acı çektiğine ve ölümüne şahit olması sonucunda; onu son kez kucaklaması... Bir süre ayrılamaması belki. Okşaması yüzünü, sevmesi, öpüp koklaması. İçindeki acıyla son kez sevgisini ve merhametini göstermesi; Pietà.

Sanat tarihinde "Pietà", İsa'nın çarmıhtan indirilişinden sonra annesinin kucağındaki anı betimleyen sahnenin adıdır. Birçok sanatçı bu sahneyi resmetmiştir, Pietà heykelleri yapılmıştır. Hatta Giotto'nun Arena Şapeli'ndeki freski oldukça dramatiktir. Ama en çarpıcı olan Michelangelo'nun yonttuğu heykeldir. Bu böyle kabul edilir. Çoğu, Michelangelo'yu Rönesans'ın kahramanı ilan etmiştir. Üstelik Leonardo da Vinci gibi bir çağdaşı varken... Peki kimdi Michelangelo?

Michelangelo Buonarroti, Francesca ve Ludovico çiftinin ikinci çocuğu olarak 6 Mart 1475 yılında Caprese'de dünyaya geldi. Sıradan biri doğmamıştı ama bu henüz fark edilmemişti. Soylu bir ailesi vardı. Biraz büyüyünce resmetmeye takmış olan bu çocuk, babası ve diğer aile büyüklerince azarlanıyor hatta resim yapmayı seviyor diye dayak bile yiyordu. Çünkü onlara göre bu tarz işler köklü ailelere yakışmazdı.

"Tanrı dünyaya her zanaat dalında yetenekli olan bir sanatçı göndermeye karar verdi," dedi Vasari ve ekledi "Bu sanatçı 'tanrısal' kabul edilecekti."

Vasari'nin kitabında böyle yazmasının altı boş değildi. Michelangelo çocukluğundan beri yaptıklarıyla "Il Divino" yani "ilahi olan" lakabıyla anılacaktı tüm İtalya'da. Michelangelo'nun eserlerinin sonucu buydu. Henüz 12-13 yaşlarında dayken bu çocuk, Aziz Antonio'nun iblisler tarafından işkence gördüğü bir eser yapmıştı. Sırf bu iblisleri tasvir edebilmek için pazara koşmuş ve normal görünümün dışında olan değişik çeşitlerde balıklar satın almıştı. Ustası Ghirlandaio'yu şaşırtmaya doymayan bir çocuğu. Çünkü akranı olan öğrencileri çoktan geçmiş, ustasıyla rekabet ediyordu.

Michelangelo'yu üne kavuşturansa işte bu eseri: Pietà. Bu eser Roma'da Kardinal Bilheres tarafından sipariş edildi. Eser, Vatikan'daki St. Pietro Bazilikası'ndaki Madonna della Febbre Şapeli'ne yerleşecekti. Anlaşma yapıldı ve Michelangelo çalışmaya başladı. Daha önce kadvralar üzerinde çok gözlem yapmıştı. Bu sebepten İsa'nın annesinin dizleri üzerinde hareketsiz yatışı, başının duruşu, yana düşmüş kolu, gevşek kasları ve sinirleri yansıtmada konusunda bu gözlemlerinden yararlandı. Tarihi boyunca Pietà'da Meryem'in genç görünümü tartışma konusu oldu. Fakat burada odaklanılması gereken nokta Meryem'in yaşı değildi. Michelangelo'nun mermerde verdiği kusursuz şekildi. Kaldı ki Meryem, hamileyken oldukça küçüküktü ve daha sonra da doğum yapmadı. Bu da genç görünümünü açıklar.

Meryem'in yüzünde gözyaşı ya da acıya dair ifadeler yer almaz. Daha evladını henüz kaybetmiş, yüreği parçalanmış ancak oğlu için metanetli durmaya çalışan bir yüz ifadesi... İsa'yı kucaklayan tek eli ve belki de gücü tükendiğinden takati kalmamış ve oğlunu kucaklayamamış diğer eli... Tüm bunlar bu büyük üzüntünün içsellliğini yansıtıyor. Bazıları Meryem'in iki elinin de İsa'nın bedenine direkt temas etmemesi ve ona bir bez yardımıyla dokunmasını "İsa'nın bedeninin kutsallığına olan saygı" olarak yorumluyor. Oğlunun vücudundaki hançer yarasına dokunuyor belki eli titreyerek. El ve ayaklarındaki çivi yaralarını temizledi belki. İnsanlık adına bütün acıyı çekerken, yaptığı fedakârlığın nihayete ulaştığını düşünüp kutsal görevini layığı ile tamamladığı için oğluyla gurur duyuyor belki de. Acısı dindiği için şükretti. Bütün bu varsayımlar Michelangelo'nun olayı mermerden canlandırma gücüyle ilgili. Başındaki örtü ve elbisesinin dokusu, kumaş kıvrımları, İsa'nın artık akmayan kanının tükendiği damarları, çiviler yüzünden oluşan delikler, saçının ve sakalının kıvrımları, daha henüz kapanmış olan göz kapakları ve sanki gülümsermişçesine hafif aralık ağzı heykeltıraşının ustalığını gösteriyordu. Michelangelo bu eseri tamamladığında 24 yaşındaydı. Halka duyurulduğunda herkes şapele gidiyordu. Herkes bu şaheseri

görmek istiyordu. Michelangelo da tepkileri öğrenmek adına sessizce bu kalabalığa karışıyordu. Bir gün hiç olmayacak bir şey oldu. Michelangelo yine eserini seyredenlerin arkasında dururken bir konuşmaya şahit oldu. Gelen bu topluluk Lombardiya'dandı ve esere övgüler yağdırıyorlardı. Heykeli kimin yaptığı sorusu yükseldi bir ara. İçlerinden bir diğeri "Milano'dan bizim Gobbo!" dedi. Michelangelo, insanlarla çok sık tartışır, eser gülerdi. Başkalarının ancak insanların arkasından söyleyeceği şeyleri onların yüzüne haykıracak kadar dobra bir adamdı. Fakat o gün tek kelime etmedi. O gece kimseye görünmeden aletlerini yanına alıp heykelin yanına gitti. Etrafı aydınlatan tek bir mumu vardı. İlk ve son kez bir şey yaptı o gün. Meryem'in göğsünden geçen bir kuşağa Latince olarak "Floransalı Michelangelo Buonarroti yapmıştır." yazdı. İki sene, emeğini ince ince işlediği yapıtının başkasına atfedilmesini garipsemiş hatta buna sinirlenmiş olabilirdi. Emeğine sahip çıkması anlaşılabilir bir durumdu. Zaten kimseden korkusu olmayan biriydi. Leonardo da Vinci'den Pa-pa'ya kadar birçok kişi Michelangelo'dan ağzının payını almıştı.

Yıllar içerisinde heykel; bazı ziyaretçiler tarafından tahrip edildi. Hatta 21 Mayıs 1972'de akli dengesinin yerinde olmadığı söylenen bir ziyaretçi, çekiciyle defalarca vurarak Meryem'in kolunu kırdı. Aldığı darbeler üzerine Pietà'nın önüne kurşun geçirmez bir cam yerleştirildi.

Michelangelo yaşı daha 30 olmadan, önce Pietà'yı daha sonra David heykelini yaptı. Bu birbirinden muhteşem iki eseri ona şansı getirse de David'i yaptıktan sonra bile büyük maddi zorluklar çekmişti. Giorgio Vasari *Sanatçıların Hayat Hikâyeleri* kitabını yazarken Michelangelo hâlâ hayattaydı. Öldüğü haftaya kadar da çalışacaktı. 16. yüzyılın en iyi sanatçılarından biri oldu.

Her ne kadar kendisi hayat boyu "sadece bir heykeltıraş" olduğunu söylese de aynı zamanda çok başarılı bir ressam, mimar ve şairdi. Yazdığı mektuplarda bile bu kolayca anlaşılırdı. Her zaman ailesine yardım etti ve yalnızlığını kabullendi. O mektupların birinde sahip olduğu melankolinin sanatı beslediğini söylemişti. Aştan yana da yüzü gülmemişti:

*Tu hai creduto a favole e parole
e premiato chi e del ver nimico*

Masallarla sözlere inanmış sen
Ve düşman olanı mükâfatlandırdın

- Michelangelo

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Tür: Roman

- Sevgisizliği yaramazlıkla üzerinden atmaya çalışan bir çocuğun sevgiyle nasıl değişebileceğinin hikâyesi. Acının ve sevginin romanı.
- Valaderes; Zezé'nin yüreğine dokunabilmiş ve karakterinde değişim başlatabilmiştir.
- Valaderes'in başına gelenlerden sonra Zezé'nin ateşler içinde yanması, hastalanması ufaklık bir yüreğin ne denli büyük sevebileceğinin kanıtıdır.

Vasconcelos'un "günün birinde acıyı keşfeden küçük bir çocuğun öyküsü" dediği bu büyük şaheser, yarattığı Zezé karakteri ile her okurun gönlünde taht kurmayı başarmış bir romandır. Fakir, mutsuz ve şiddet içeren bir aile içinde büyüyen yaramaz çocuk Zezé'nin sevgi arayışıdır. Sevgiyi bulduktan sonra karakterinin değişmesi ama yine de kadere engel olamamasını konu edinen eserde, bir çocuğun büyük bir acıyı yüreğinde nasıl karşıladığını bulacak ve acısını siz de yüreğinizde hissedeceksiniz.

Duyguların Hükmü

Ana Karakter ★

Arkadas

Aşk

Evli

Aile

Cecilia Paim

Aracy

Lala

Edmundo Dayı

Manuel Valaderes

Minguinho

Ariovaldo

Antonio

Estefania Pinage de Vasconcelos

Paoulo de Vasconcelos

★ Zezé

Luis

Jurandyr

Gloria

Zezé: Romanın başkarakteri. 5 yaşında, sarı saçlı, ufak tefek, haylaz çocuk.

Antonio: Zezé'nin ağabeyi. Ayakkabı boyacılığı vb. işler yaparak aileyi kurtarmaya çalışır.

Aracy: Zezé'nin küçükken ölen kız kardeşi.

Luis: Zezé'nin en küçük kardeşi.

Ariovaldo: Mahallede şarkı söyleyen kişi. Zezé zaman zaman ona yardım eder.

Cecilia Paim: Zezé'nin öğretmenidir. Ona karşı şefkat doludur.

Edmundo Dayı: Zezé'nin dayısıdır. Hikâyeler anlatan, yaşlı, bilgin bir karakterdir.

Estefania Pinage de Vasconcelos: Zezé'nin annesidir. Ailenin tüm yükünü çeken kişidir.

Gloria: Zezé'nin ablasıdır. Ona karşı şefkat doludur.

Jurandyr: Zezé'nin bebekken ölen erkek kardeşidir.

Lala: Zezé'nin ablasıdır. Ona karşı daima öfkeli ve Zezé'ye şiddet uygular.

Manuel Valaderes: Zezé'nin babası olmasını isteyecek kadar çok sevdiği dostudur. Zengindir,

Zezé'yle harika zaman geçirirler.

Minguinho: Zezé'nin evinin önündeki şeker portakalı ağacına verdiği isimdir. Her şeyini ona anlatır.

Ondan da bilgi alır. Sıkı dostudur.

Paoulo de Vasconcelos: Zezé'nin babasıdır. İşsizliğin yüküyle mutsuz bir adamdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İmgelerin Mührü

Şeytanın Vaftiz Çocuğu: Zeze'ye sürekli yaramazlığından dolayı Şeytan'ın Vaftiz Çocuğu denir. Bu travma onun hayatına etki eder. Daima Küçük İsa'nın kendini sevmediğini kardeşi Luis'i ise sevdiğini bu yüzden onun bir melek, kral olduğunu kendisinin de şeytanın vaftiz çocuğu olduğunu söyler ve yaramazlıklarına devam eder.

Mangaratiba: Yöreye gelen en önemli trendir. Bu tren, Zeze'nin daima ilgisini çeker, Manuel Valaderes'e bu tren hakkında sorular sorar. Bu tren, Manuel Valaderes'in Zeze'nin hayatını değiştireceği anda Valaderes'in başına bela olur ve büyük bir travma yaratır. Valaderes'in bir gün Zeze'ye bırakacağı güzel arabasını da parımparça etmiştir.

Boyacı Sandığı: Zeze'nin abisininidir, ailenin fakirliğini göstermesi bakımından önemlidir. Babasının üzen Zeze, bir gün bu sandığı alarak gün boyu ayakkabı boyar ve kazandığı parayla babasına bir paket sigara alır. Baba - oğul bağı bu olaydan sonra kurulur.

Şeker Portakalı Fidanı: Zeze'nin yeni taşındıkları evlerinde seçip dost olduğu fidandır. Tüm yaşadıklarını ağaca anlatır, sevgi ihtiyacını onunla giderir. Valaderes'le yakınlaştığı süreçte fidana ilgisini yitirir. Valaderes'in ölümü ile ağacın kesileceği haberi de gelir. Zeze'nin üzültü rahatsızlanmasını bu ağacın kesilme haberine verdiği tepkiden sanırlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Pelin Aysan

Zeynep Kahraman Füzün

TEKERLEME

Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı. Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı. Neredesin, hani nerede? Yoksun işte. Doğru hatırladığıma eminim. Kaç defa saydım da ezberledim. Sadece ben mi? Herkes adı gibi bilir hangi çeşmenin yanında olduğunu. Öğrencilerime bile ilk senin yerini öğretirim. Çeşmenin sağında, fırının solunda.

Adımlarım mı küçüldü? Neden ulaşamıyorum sana? Kocaman açıyorum bacaklarımı. Başlıyorum saymaya. Bir, iki, üç, dört... On dedim sonunda, on. Yine yoksun. Nereye saklandın acaba. Saklambaç oynamanın sırası mı şimdi? Kırk yıl olmuş. Özledim. Büyüyüp serpilmişsindir diye hayal kurmuştum. Sarılırken kollarım yetmeyecekleri hesaplamalarıma göre. Boyun hele... Kim bilir nereye kadar uzadı. Telgraf direği kadar olduysan. Şaka şaka. O kadar da değil. Bizim evin kapısı kadar olsun yeter.

Çık hadi ortaya. Sen çıkmazsan ben bulurum. Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı. Bende ki de akıl işte. On yaşındaki çocuğun adımıyla, elli yaşındaki çocuğun adımı aynı mı olur? Olmaz. Yaşlandıkça küçülür insan. Daha kocaman atmalıyım adımlarımı. Ondan kavuşamıyoruz bir türlü. Ayağımı şöyle en ileriye atayım. Pantolonum yırtılmasın sakın. Aman ya ne olacak ki. Çocukken de yırtık donla gezerdim. Hatta seni dikerken cart diye ses çıkmıştı da çok utanmıştım. Sonra nerede olduğunu o hâlimle ölçmüştüm. Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı.

O gün annemle ekmek pişirmiş, mısır közlemiştik. Fırını temizlerken akşam oluyordu. Herkes gitmişti, güneş de gidiyordu. Annemin eteğini çekştirip, "Seslerini de alıp gittiler, biz de birazdan gideceğiz, ekmeklerin kokusu da bizle gelecek, aramızda kül bile bırakmıyoruz," deyince annem çömelerek, "Hadî şuraya bir fidan dikelim, o hiçbir yere kaybolmaz," dedi.

Ellerimle kazdım yerini. Can suyunu avuçlarımla verdim. Çeşmeden on adım yukarıydı. Biri dallarını kesmiş, gövdeni koparmış, köklerini sökmüş olabilir mi? Diktikten sonra çürümüş de olabilirsin. Hayır, olamazsın. Gölge iki misli uzayınca kadar toprağına su taşıdım. Emek verdim o kadar.

Yanlış yerde arıyorum belki. Çeşme kurumuş, fırın yıkılmış olabilir. Yenileri eskilerin yerini tutmaz ki... Çeşmeden on adım yukarı, fırından beş adım aşağı. Bulacağım seni, kafama koydum. Bulup kocaman sarılacağım. Çeşmeden su taşıyacağım yine. Meyvelerini fırının önünde dağıtacağım. Gölgede oturup dinleneceğim. Annemi anlatacağım; çocukluk arkadaşlarımı, oyunlarımı. Tekerlemelerimi öğreteceğim. Çok seveceğim. Annem, "Çocuklar ve ağaçlar sevgiyle büyür," derdi. Haklıymış. Ben büyüdüm. Sen de büyümeyişen eğer birbirimizi sever büyüttürtüz, söz veriyorum ama önce seni bulmam gerek. Bulacağım da keşke şu ışıklar yanıp sönmese. Yeşil, sarı. Kırmızı, sarı. Yeşil, sarı. Kırmızı, sarı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Senem Gezeröglü

SON UÇUŞ

"Dünya değişiyor dostlarım.

Günün birinde gökyüzünde,

göz mevsiminde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz."

Ben o esmer lekeyim. Dünyaya düşen o son kuş benim, neslim tüken-di. Dünya değişti. Gökyüzünde kuşlar yerine arabalar uçuyor artık. Göğün trafiği yerinkinden daha kalabalık. Dronlar, kanatlı arabalar, uçan kaykaylar ve yayalar derken bize gökte de yer kalmadı artık. Bir elin parmaklarını geçemeyecek kadar azaldık. İnsanlar bizi korumaya aldılar. Önce yıkıp sonra yapan, sahtesini gerçeğinden daha çok savunan canlı türüne insan dendiğini o zaman anladık. Fakat iş isten geçmişti, türümün diğer örnekleri sürüler halinde katledilmişti. Bin, iki bin, bir milyon, iki milyon derken dünyadaki bütün kuşlar bitmişti.

Ben işte, gökyüzünde bile duramayan o son esmer lekeyim. İnsanlar beni alıp bir fanusa koydular. Üstelik bunu ben kabuğumdan çıkar çıkmaz yaptılar. Diğer kuşlar gibi uçamam, ötemem, göğü delip geçemem. Bir köşede beklerim sadece. Hani bazı insanlar nasıl yaşadığı zamana ve mekâna aykırı düşüp bir köşede ölümü bekler, ben de öyle dururum sadece. Ama çok güzel dururum. Bana dokunmasalar, beni bir şeylere zorlamasalar. Bari son kuşun son baharına saygı duysalar... Nerede? Dedim ya, kabuğumdan çıkar çıkmaz beni başka bir kabuğa koydular, ilaçlar verip deneyler yaparak beni üst üste kafeslere kapattılar. Çünkü artık tektim, değerliydim. Doğallığımdan yeni bir yapaylık doğurmak istediler ki yeniden çoğalabileyim. Yeniden onlara hizmet edebileyim. Oysa ben bir köşede yalnızca ölmeyi istedim, yalnız ölmeyi. Ne bir yumurtam olsun, ne yavru kuşum ne eşim. Neslimi korumak ya da çoğaltmak değil ki benim görevim. Verilecek son bir nefesim var madem, bırakın tütüm gibi hafife süzülerek çekip gideyim.

Dünya sizin olsun dedim.

Karşı geldim insanlara. Deney yapmak için kafesimi açtıklarında gagaladım, bu kadardı. Zararım kendimeydi,

tüylerimi yoldum, nefesimi tuttum, derimi kanattım. Olmadı, yine yaşadım.

Bir kuş nasıl intihar eder? Bir kuş hayata nasıl isyan eder? Bir kuş bunca yükü sırtına alıp nasıl gezer? Kanadı kırık kuş ne ister? Öyle güzelse yoluna neden kuş koyar? Hayat kısaysa kuşlar neden uçar? Kuş ölürsa uçuşu kim hatırlar? İnsan olsam bilirdim, insan olsam her gün ölerek nasıl yaşanır çaresini bulabilirdim. Ama ben, uçmayı bile bilmeyen basit bir kuşum. Kanatlarım şimdiye kadar açılmamış, ağzımdan bir kere bile cik çıkmamış. Doğar doğmaz kuşluğum elimden alınmış. Sizin hiç insanlığınız elinizden alındı mı? Siz hiç kendi bedenlerinizdeki kafeslere kapatıldınız mı? Siz hiç kollarınızı bakıp bir gün gerçekten kendime sarılabilir miyim diye kendi kendinize acımadınız mı? Ben çok acıdım. Ben bunca yıl bir kere bile kullanmadığım kanatlarımı açıp kendime sarıldım. Şimdi nasıl başkasına uçaayım...

Ama istediler. Bir gün kafesimi açıp haydi şimdi uç dediler. Sen bir kuşsun, türünün özelliklerini göster dediler. Sizler insansınız, türünüzün özelliklerini gösterin, madem neslimi yok ettiniz bari beni rahat bırakın demedim ben onlara.

Bir gökdelenin son katına çıkıp yere baktım. Yeryüzünde esmer lekeler gibi insanlar... Aşağıda bir o yana bir bu yana akmaktalar. Şimdiye kadar hiç kullanmadığım kanatlarımı açtım. Madem kullanmıyorsun kanat neye yarar? İnsanlara bir kere daha baktım. Madem kullanmıyorsunuz kalbiniz neden var? Madem yaşamıyoruz nefes almanın ne anlamı var?

Kendimi aşağı bıraktım. Bir kuş nasıl intihar eder? Sanırım artık biliyorum.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Öykü

27

DUVAR SAATİ

Hangi sebeple olursa olsun bir eve ilk defa gittiğinde anlam veremediği bir çekingenliğe bürünürdü. Etraftaki her şey gözüne daha kırılğan görünür, içerideki neredeyse her nesneyi ev sahibinin mahremiyetinden bir parça olarak kabul ederdi. Aslında haksız da sayılmazdı. Kendi evine de aynı gözle bakmıştı daima. Evi için aldığı her eşyada ve atmayanaşmadığı her şeyde kendi karakterinin izlerini gördü. Mutfak çekmecelerinde bile kendisini bulurdu neredeyse. En sevdiği kaşık, en sevdiği tabak ve daha bir sürü şey. Evin her adımını ve karışını bu gözle bir araya getirirdi. Hâliyle misafir olarak gittiği bir yer de onun için yığınla anlam ifade edebiliyordu. Bu düşüncelerle girmişti o eve de. Etrafı öyle bir tedirginlik ve kısa süren bakışlarla inceliyordu ki, onu gören birisi, bakışlarıyla bir şeylere zarar vermekten endişe ettiğini sanırdı. Bu düşüncelerle etrafta dolaşırken, tedirginliğinin sebeplerini düşünmeye başlamıştı. Misafir olduğu evin sahibine saygısından mı, yoksa kendi mahremiyetine duyulmasını istediği saygıdan mı kaynaklanıyordu bu çekingenliği? Sebep inşasında birer anlam ifade etse de her iki ihtimal de tam anlamıyla nedensel bütünlüğe kavuşmuyordu. Kanepelerden kitaplara kadar etrafındaki her şeyin üstü sanki beyaz çarşafarla örtülmüş gibi davranıyordu. Âdeta uzun zamandır girilmemiş bir ev gibiydi onun için burası ve her şey çok kırılğandı. Öyle ki masanın üzerinde duran bir kitap bile sanki onun dokunuşuyla paramparça olacak gibi hissediyordu. Bu dikkatle birkaç dakika daha dolaştı odada.

Ev sahibinin sesiyle uzaklaştı düşüncelerinden, “Ne içersin?” Onun gibi insanlar için her soru, üzerinde belli hassasiyetlerle düşünölmeyi gerektirirdi. Çay isterse bu ev sahibinin vaktini alabilirdi, kahve daha kolay hazırlanırdı fakat evde kahve yoksa bu da yine onu önemsiz de olsa mahcup edebilirdi. “Su yeterli,” diye seslendi. Buna karşılık duyduğu şey, “Kahve yapıyorum,” olmuştu. Evde kesif bir sessizlik ve bu sessizliğe tamamen zıt bir aydınlık vardı ve dakikalarlı fark etmediği saatin sesi, birdenbire işitilebilen tek şey oluverdi.

Kendisini misafir addettiği evlerdeki her şeyin sahip olduğu mahremiyet perdesinden muaf gibiydi saatler. Hatta tam aksine duvar saatleri misafirler için vardı sanki. Salonun en görünür duvarına konulur ve zaten artık baktığımız her yerde görölebilen vakit, o kocaman duvar saatiyle tekrar ifade edilirdi. Saatin sesi bir süre sonra onun için iyiden iyiye bir tanıdık hâline gelmiş ve odanın içinde attığı her adımı o “tık” sesiyle eş zamanlı hâle getirmeye başlamıştı.

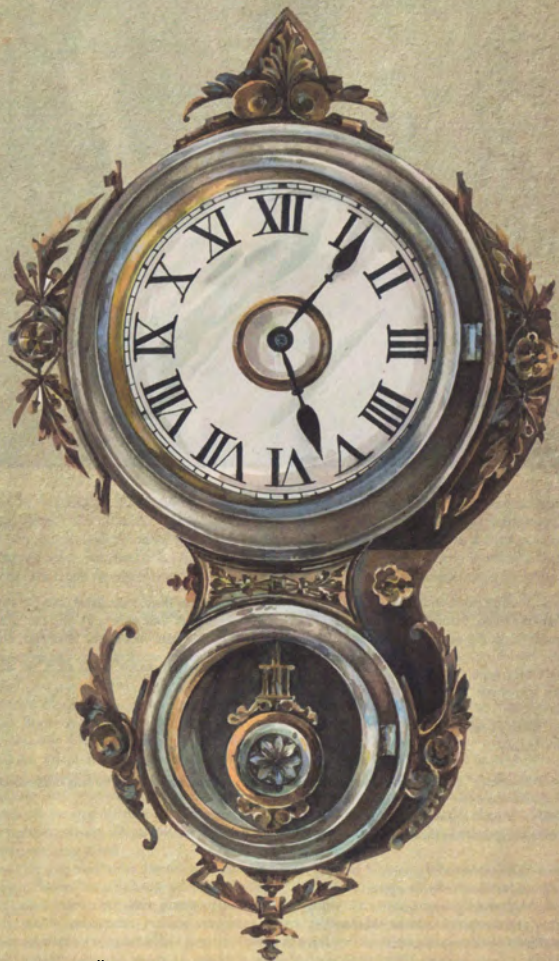
Dakikalar geçtikçe eve de alışmaya başlıyor gibiydi. Mahremiyet perdesi, bir tiyatro perdesi gibi fakat daha yavaşça ortadan kayboluyordu. İlk başta göz ucuyla süzmekten bile uzak dururken, şimdi masanın üstündeki kitapları teker teker inceliyordu. Kendisinde de var olan bir kitaba rastlamıştı. Evi biraz daha aşinalaştıran kitabı karıştırırken, altı çizili satırları daha da farklı bir özenle okuyordu.

Ayak seslerinden, ev sahibinin adımlarını dikkatle attığı anlaşılıyordu. Elinde iki bardakla girdiğini görünce bir süre daha bekledi; bardakları, kanepenin hemen önündeki sehpaye koyup oturmasından sonra elindeki kitabı aldığı yere aynı şekilde bırakarak tekli koltuğa geçti.

Geçen birkaç saatin ardından evdeki yabancılığı neredeyse yok olmuştu. Konuşmanın yerini küçücük bir es aldığı esnada gözü birden duvardaki saate takılmıştı. Misafirler için konulan saate... Saatin durduğunu fark etmesi ve bunu dile getirmesi neredeyse aynı anda gerçekleşmişti. Fakat ev sahibinin “O saat hep bozuk,” karşılığı, saatler içinde ortadan kalktığını sandığı tüm perdeleri tekrardan her tarafı kaplar hâle getirdi. Yolu sahiplenlen her yolcunun hissettiği gitme arzusu onu da birdenbire ve içten içe işgal etti. Tebessümle duvardaki saate bakıp, kelimeleri yan yana getirdi, “O hâlde, sanırım gitme vakti.”

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Geçen birkaç saatin ardından evdeki yabancılığı neredeyse yok olmuştu.

Hakan Bıçakcı

Tatar Çölü > Tepenin Ardı > Zama

DIŞ GÜÇLER

Her insan, ömrünü anlamlandıracak bir bekleyişe ihtiyaç duyabilir. Dino Buzzati'nin *Tatar Çölü* (1940) romanının kahramanı Teğmen Drogo, Bastiani Kalesi'ni bekler. Karşı tarafta düşmandan eser olmasa da. Buzzati, kendisiyle aynı yıl doğan Samuel Beckett'in absürt oyunu *Godot'yu Beklerken*'i (1952) ne kadar etkilemiştir bilemeyiz. Orada da asla gelmeyecek olan beklenir: Godot ("Godot"nun Fransızcada Tanrı için kullanılan argo kelime olduğu da öne sürülür.)

Estragon: Hadi gidelim!

Vladimir: Ya pamayız.

Estragon: Neden?

Vladimir: Godot'yu bekliyoruz.

Estragon: Ah, evet.

"Düşmanı beklemek" düşüncesi Buzzati'den önce şiir formunda karşımıza çıkar. Kavafis'in *Barbarları Beklerken* eserinde. Kavafis bu karamsar şiirde Roma'yı işaret ederek şöyle der:

"Ne'yi bekliyoruz böyle toplanmış pazar yerine?

Bugün barbarlar geliyormuş buraya

(...)

Çünkü hava karardı, barbarlar gelmedi.

Ve sınır boyundan dönen habercilere göre,

Barbarlar diye kimseler yokmuş artık.

Peki, biz ne yapacağız şimdi barbarlar olmadan?

Bir çeşit çözümdü onlar sorunlarımıza."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Serkan Yolcu

Fathali M. Moghaddam ise *Diktatörlüğün Psikolojisi* kitabında, diktatörlük kurmak veya var olan bir diktatörlüğün sınırlarını genişletmek için dış tehdit algısının abartılması gerektiğini öne sürer. Tehdit gerçek bile olsa püf noktası nasıl yorumlandığıdır. Bu, ulusun iç problemlerle meşgul olmasını önler. Yetkililerin iç meselelere karşı gereğinden fazla sert tedbirler almasına zemin hazırlar. Daha kapalı bir toplum yaratmak amacıyla özgürlüklerin kısıtlanmasına verilen desteği artırmayı içerir. Dış tehdit algısının pekiştirilmesi, güçlü ve saldırgan liderliğe daha fazla destek verilmesiyle sonuçlanmaya meyillidir.

Bu sayfadaki filmler, var olmak için düşmana ihtiyaç duymak ve ömrünü o düşmanı beklemeye adanmak üzerinedir. Anlam arayışı insana neler yaptırmaz!

"Beyaz bir at ne kadar tehlikeli olabilir ki?"

Il deserto dei tartari / Tatar Çölü (Valerio Zurlini, 1976)

Tatar Çölü düşmansız, dolayısıyla çatışmasız ve aksiyonsuz bir savaş filmi. Kan ter içinde mücadele eden değil, can sıkıntısı içinde bekleyen askerleri izleriz hikâye boyunca. Hiçbir zaman gelmeyen düşmanı bekleyip duran.

Harp Okulunu bitiren Teğmen Giovanni Drogo, Majestelerinin Ordusu'na katılarak imparatorluğun en uzak noktasına dikilen kaleye atanır. Kaskatı üniformasını kuşanıp sevgiliyle vedalaşır ve yola koyulur. Onu uğurlayan bir arkadaşı "Maceraların en hasını yaşamaya gidiyorsun," der. İleride hatırlandığında insanı acı güldürecek bir diyalog.

Drogo atına atlar ve görev aşkıyla çorak arazileri aşır Bastiani Kalesi'ne varır. Burası kahramanımızın iki yıl boyunca görev yapacağı ölü bir sınır karakoludur. Kalenin devamındaysa uçsuz bucaksız çöl vardır. Manzara alabildiğine ıssızdır ama beyaz süvarileri görenler olduğu söylenir. Drogo görev yerine geçer. Yapması gereken beklemektir. Düşmanı beklemek. Ancak ne gelen vardır ne giden.

Nihayet bir gün uzaklardan bir beyazlık yaklaşır. Gelen başı boş bir attır. Askerlerden biri bunun bir Tatar atı olduğunu söyler. "Beyaz bir at ne kadar tehlikeli olabilir ki?" diye sorar Teğmen. Ancak kale alarma geçmiştir bile.

Gece, kapıda beliren bir asker parolayı bilmediği için vurulur. Paranoya, sınırın bir tarafındakilerin birbirlerini öldürmelerine neden olmaktadır. Panikle vurdıkları askeri görkemli bir törenle toprağa verilir. Her tüfek sesi duyulduğunda askerler savaş psikolojisine girerler. *Tepenin Ardı*'nın sivil askerleri gibi. Günler kaledekilerin birbirlerine eziyet etmesi, üstünlük taslaması, havatı dar etmesi ile geçer. Talimler, keşif turları, kamplar, planlar birbirini izler.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranter.org>

Ruhen tükenmeye başlayan Drogo, generalin huzuruna çıkıp yeni bir atanma ister. Kaledeki kadro eritiliyordu ama onun başvurusu usulüne uygun bulunmaz, görev yerine geri yolların. Üstüne bir de yüzbaşılığa terfi eder. Çöldeki hareketlilik, sonunda albaya karakolma boşaltma kararı aldırır. Beklemekten tükenmiş Yüzbaşı Drogo'nun saçları beyazlamış, hayatını anlamlandırma çabaları sonuçsuz kalmıştır. Dönüş yolunda Drogo bir rüya görür. Düşünde tepenin ardında düşmanlar belirir.

“Burasi benim tapulu arazim”

Tepenin Ardı (Emin Alper, 2012)

Emin Alper'in ilk filminde de beklenen düşmanı bir an için bile göremeyiz. Bir kişinin değil, (toplumu temsil eden) bir ailenin hikâyesi vardır bu defa karşımızda. Emeklilik çağındaki Faik Bey, aile yadigarı dediği çorak bir arazide kalmaktadır dönmek için. O civarda yaşayan, evli ve iki çocuklu Mehmet ona yardımcı olur, her işe koşar. Karısı Meryem yemekleri hazırlar, büyük oğlu Süleyman çobanlıklar yapar. Ortam sessiz, sakin ve huzurludur. Ancak Faik huzursuzdur. Sürülerini geçirerek ekinleri berbat eden Yörüklerle takımtırakı kafayı. Düşbünüyle tepelerin ardını gözler, muzafer bir komutan edasıyla Mehmet'e emir yağdırır.

Oğlu Nusret ve torunları Faik Bey'in ziyaretine gelir. Nusret karısını on yıl önce kaybetmiştir. Ergenlik çağındaki Caner ve delikanlı abisi Zafer için de bir değişiklik olmuştur bu gezi. Aile bir araya gelmiştir. Üç kuşağın erkeklerini yan yana görürüz. Böylece düşmanlıkların şakaktan kuşağa nasıl aktarıldığını, paranoyanın nasıl da bulaşıcı olduğunun küçük ve dehşet verici bir örneğine tanık oluruz. Kısa zamanda herkes dedenin öteki ilan ettiği düşman karşısında birleşir. Tepenin ardında belirlip kaybolan figürler, yuvarlanan taşlar, arazideki izler hepsini tedirgin eder. Faik, Yörüklerin hayvanlarını geçirmelerine izin vermeme konusunda kararlıdır. Oğlu ne diye uğraştığını sorunca da “Burasi benim tapulu arazim,” diye diklenir.

Zafer'in askerlikten kalma ruhsal sorunları vardır. İlaçlarını almadığı zaman arazide askerler görmektedir. Ancak olmayan savaşçılar görmek yalnızca ona has bir hastalık değildir.

Filmin açılışında Faik uyanıp tüfeğine davranır. Dışarıdan hoşuna gitmeyen sesler duymuştur. İlk iş tavukları kontrol eder. Kavağın zarar görmüş olduğunu fark eder. Mehmet “Abi, sansarlar büyük ihtimalle,” der. Daha sonra öfkesini kavaklardan çıkarmanın, Faik Bey'e bilenip ağzını açmayan Mehmet olduğunu anlar. Zamanla, dışarıdaki düşmanların içerideki unsurlar olduğu anlaşılır. Ve hikâyedeki bu kırılmaya ödeşlikle yerini yadırgamaya bırakır. Onlar için endişelenmeyiz, onların acısını haline acı acı güleriz. Tehdit üzerine kurulu akış, alegori yüklü bir hicve döner.

Korkacak bir şey yoktur. Kendilerinden başka. Caner tüfekte gezinip Amerikan aksiyon filmlerinin etkisiyle savaşçılık oynarken karşısına çıkan Süleyman'ın köpeği Paşa'dan korkar ve hayvanı vurur. Silah sesini duyun

meraklanan ailesine de tüfeğin yanlışlıkla ateş aldığını söyler. Nusret, Neriman'a tecavüz etmeye kalkışır. Uykusuz bir şekilde gezindiği için her şeyden haberi olan tek kişi olan Süleyman her şeyi uzaktan takip eder. Ve tüfeği Caner'in kounundan alıp bir köşeye gizlenir. Annesine musallat olan Nusret'i bacağından vurup kaçar. Bu olayın üstüne vurulmuş köpeği de bulunca Faik bunu bir savaş ilanı kabul eder. Herkesi içtima alanına toplayıp “İş çığırından çıktı,” der.

Faik hıncını araziye giren davarlardan çıkarır ve “Misillemeye karşı dikkatli olmamız lazım” “Nöbet tutmalıyız” gibi çıkışlar yapar. *Tatar Çölü'nün* hayalet karakolundaki işgüzarlıkları hatırlatır bu komik planlar. Paranoyayı tetikleyen sırt takipleri, Western filmlerini hatırlatan geniş planlar, araziye tarayan av kamerası da hikâyenin gerilimini ironik ve etkileyici bir biçimde tırmandırır.

Finaldeyse bu gidişat aile için trajik bir hâl alır ve taarruz başlar. Düşman işte şuradadır, şu tepenin ardında.

“Naklinizin eli kulağındaymış diye duydum”

Zama (Lucrecia Martel, 2017)

Tepenin ardı, yerini okyanusun ardına bırakır Zama'da. Kraliyet yargıcı Don Diego de Zama bir kâşif edasıyla ufka bakar, aslında bir türlü ufukta belirmeyen gemiyi beklemektedir. Kraliyet postasını. Yine trajikomik ve kara mizah yüklü bir anlatım vardır karşımızda. Özdeşlikten çok yadırgamayla takip ettiğimiz, izleyende duygu çeşitliliği yaratan, kibirli ve zavallı bir karakterdir Diego de Zama. Asla gelmeyecek olanı beklemenin absürt kaderi ona da musallat olmuştur.

Diego de Zama, İspanya'nın Güney Amerika'daki sömürge kolonilerinden birinde yargıcı olarak görev yapmaktadır. Uzun zamandır beklediği terfi bir türlü resmîyle dökülmez.

Filmin ilk dakikalarında 14 aydır haber alamadığı karısına yazdığını mektupta kısa bir süre içinde oradan ayrılacağını belirtir. Konuştuğu insanlar, “Naklinizin eli kulağındaymış diye duydum,” gibi ifadelerle medeniyete yelken açma tutkusunu diri tutar. Ancak Diego de Zama otorite tarafından sistemli olarak gerekmezden gelinir. Nakil mektubunu elde edebilmek için vicdana sığmayacak işlere kalkışır. Ve yaptıkları karşılığında daha ilk mektubun yazılacağını öğrenir. Oysa asıl dikkate alınan ikincisidir ve ikinci mektup iki sene sonra yazılacaktır. Bürokrasinin absürtlüğü “Yasanın Büyük Kapısı” önünde bekleme temasıyla birleşince anlatı Kafkask bir tona bürünür. Kafka ile birlikte Buzzati ve Conrad da akıllara gelir ister istemez. Bu noktada Zama'nın da Antonio Di Benedetto'nun aynı adı romanından uyarlanmış olduğunu eklemek gerekir.

Sonunda büyük bir hayal kırıklığına uğrayarak çareyi kaçmakta bulur Diego de Zama. Bu da onun sonu olur. Onu bir sonraki sahnede beyaz ve uzun sakallarla yine okyanusun kıyısında görürüz. Kader ortağı Drogo gibi yaşlanmıştır beklemekten. Ancak Diego'nun sonu, Drogo'dan da hâzin olur.

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'ndan Yeni Eserler

Sessiz Amerikalı
Graham Greene
Çev. Can Moralı
Mehmet Moralı
224 sayfa
Karton kapak 20 TL
Sert kapak 40 TL

Yaşamamın İmkânsızlığı
Üzerine Bir Diyalog
Osman Çakmakçı
80 sayfa, 10 TL

Zaniyeler
Selahattin Enis
224 sayfa
Karton kapak 12 TL
Sertkapak 40 TL

Motivasyonel
Görüşme Tekniği
Kültügin Ögel,
Melike Şimşek
200 sayfa, 24 TL

Katledilen Şair
Guillaume Apollinaire
Çev. Nihan Özyıldırım
200 sayfa
Karton kapak 15 TL
Sertkapak 45 TL

Almanya
Mehmet Ali
Çev. Nihan Özyıldırım
Ücretsiz
kargo!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

iskultur.com.tr facebook.com/iskultur twitter.com/iskultur instagram.com/isbankaskulturyayinlari

Mehmet Ali & Akşamserası

Kurucusu olduğumuz İş Bankası Kültür Yayınları
yeni kitaplarla büyümeye devam ediyor.

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Türkiye'nin Bankası

MİMİR'İN KUYUSU

Tanrılar dahi bedel öderdi.

Günümüzde mitler, mitoloji meftunları dışındaki kitlelere genelde "büyüklerle masallar" tadında gelebilmektedir. Her ne kadar bu, olumsuz bir tavır gibi görünse de masal ve mitin gayesinin belli noktalarda örtüştüğü göz önüne alındığında, -amacından bağımsız şekilde- doğru bir ifade olarak kabul edilebilir. Miti diğer metinlerden ayıran şey, yaratılışla ve başlangıçla alakalı olması, kutsal bir değer taşıması ve özel günlerde okunmasıdır. Bunun yanında asla göz ardı edilmemesi gereken bir diğer özelliği ise içeriğinde mutlaka bir mesaj taşıyor olmasıdır. Masal ile mitin ayrıştığı nokta ise genel manada bu mesajın verilmiş biçimidir. Masalların çocuktaki etkisi, yaş bir ağacın eğilmesi, bir seramiğe şekil verilmesi gibi; mitin yetişkine etkisi bir mermerin işlenmesi kadar zordur. Mitlerin verdiği mesaj belki yetişkinlerin karakterine, dünyaya bakışlarına etki etme konusunda masallar kadar etkili olamaz ancak bu durum onların içerikteki mesajı görmesine engel değildir. Hatta yetişkinlerin, çocuklara göre hayal dünyaları daha kısıtlı olduğundan hemen hepsinin aldığı mesaj da aynı olur.

Grizgâhi biraz uzun tuttum belki ama taşıdığı mesaj sebebiyle en sevdiğim mit olan Mimir'in Kuyusu'nu anlatmaya doğrudan başlamak olmazdı.

Kolay yoldan elde etmenin, kurnazlığın, fırsatçılığın, "ben işimi bilirim" ciligin yükselen değer hâline geldiği günümüze tamamiyle zıt bir anlayışı önümüze koyan, arzu edilen için bedel ödemenin, bir şeyleri feda etmenin elzem olduğunun altını çizen bir hikâyedir Mimir'in Kuyusu. Gelin o zaman daha fazla vakit kaybetmeden, gerçeğin kaynağından kana kana içmek üzere, Mimir'in Kuyusu'na inelim.

Her şeyin babası Odin, evrene nizam verdikten sonra Asgard'a yerleşmiş, tanrıların kralı olarak dokuz dünyanın en yüce kişisi hâline gelmişti. Buna karşın kendini tamamlanmış hissetmiyordu. En yüce varlık olarak, bilginin de en yücesine sahip olmak istiyordu. Bilinen en bilge iki varlıktan biri dev Vafthrudner'di ve eğer onunla görüşürse aradığı şeye de ulaşabileceğini düşünüyordu.

Üzerinde siyah bir pelerin, elinde uzunca bir asa, başındaysa büyücülerin taktığı şapkalarla benzenen hasırın sivri uçlu bir başlık vardı. Önce Bifrost ismi verilen gökkuşağı köprüsünden geçti ve insanların diyarı Midgard'a ulaştı. Oradan da istikametini devlerin diyarı, Jotunheim'e çevirdi. Her şeyin babası, insanlara insan, devlere de dev gibi görünür; kendini gizlemeyi bu şekilde başarırdı. Jotunheim topraklarına girer girmez bir dev onu karşıladı. Kendisini taşıyabilecek kadar iri ve güçlü bir geyiğin üzerinde, dört nala Odin'e doğru yaklaşan bu dev, Vafthrudner'den başkası değildi. Odin'in karşısına dikildi ve ona kim olduğunu, burada ne aradığını sordu. Kendisini gezgin Vegtam olarak tanıttı, her şeyin babası...

Vafthrudner, karşındakinin sözüne kanmamıştı ancak yine de Odin'in niçin geldiğini merak ediyordu. Gezgin kılığındaki Odin, amacının onun ilminden faydalanmak olduğunu söyledi. Vafthrudner'in gururu her ne kadar okşanmış olsa da öyle güzel bir çift sözle yelkenleri suya indirecek biri değildi. Odin'e bir oyun oynayacaklarını, bu oyundan galip gelirse ona istediği şeyi vereceğini söyledi. Fakat galip gelemezse bunun bedelini canıyla ödeyecekti. Vegtam, sivri uçlu şapkasını çıkarıp dev selamladı. "Teklifini kabul ediyorum," dedi.

Vafthrudner, ardı ardına sorularını sormaya başladı. Odin hepsini doğru cevapladı. Sıra kendisine geldiğindeyse, cevabını sadece onun bilebileceği bir soru sorarak Vafthrudner'i mat etti. Bilge dev öfkelense de, verdiği sözden dönmeyi aklından geçirmedi. "Ne istiyorsan sor, cevaplayacağım ey Odin!" dedi. Odin, kendisini tanımış olmasına şaşırmamıştı. Vafthrudner'e boşuna en bilge iki kişiden biri denmiyordu neticede. Sözü uzatmadan peşinde olduğu şeyi dile getirdi Odin:

"Herkesten bilgili olmanın yolu nedir ey bilge dev?"

"Mimir'in Kuyusu'ndan su içmektir."

"Herkes içebilir mi o kuyudan?"

"Bedelini ödedikten sonra evet, herkes içebilir."

"Peki bedeli nedir?"

"Onu kuyunun sahibi belirler," diyerek Odin'i Mimir'e gönderdi.

Mimir, Odin'i gayet sıcak karşıladı. Niçin geldiğini biliyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

*İyi ya da kötü, kalkıştığınız
her işin bir bedeli
olacaktır. Hele ki bu bedel
bilgi gibi en kıymetli hazineyse
onun bedeli en kıymetli
şeyinizi feda etmektir.*

Mücahit Aydoğdu

"Bu suyun bedeli ağırdır her şeyin babası, ödemeye hazır mısın?"

"Hazır olmasam eğer burada olmazdım bilge Mimir... Bedeli söyle, ödemeye hazırım."

"Bir kadeh suyun bedeli gözünün biridir Odin."

"Doldur sen kadehimi!"

Dedikten sonra belinden bıçağını çıkarıp gözünü oymaya başladı. Yaşadığı acı tarifsizdi ancak, bilginin özü için gözünün de yaşadığı acının da bir kıymeti yoktu. Gözünü avucunda tutuyordu. Başını Mimir'e çevirdi, sonra elinde tuttuğu gözü birden kuyuya bıraktı ve Mimir'in elindeki kadehi aldı. Günlerce susuz kalmış biri gibi kana kana içiyordu bilginin kaynağından gelen suyu. Her yudumda idraki açılıyor, sanki bilgi ile arasında çekili duran bir perde yavaş yavaş aralanıyordu. Zaman mefhumu artık önemini yitirmişti. Saf gerçeklik, olmuşlar ve olacaklar, nedenler ve sonuçlar, hepsi önünde sıraya dizilmiş emir erleri gibi duruyorlardı.

Odin, Mimir'in yanından ayrılırken ardında kuyunun dibinde ışıltı saçan mavi bir göz bıraktı. O günden sonra bilgiye ulaşmak için her kim buraya gelirse şunu bilecekti: "Her şeyin babası bile gerçeğe sahip olmak için buraya gözünü bıraktı, gerçeğe ulaşmanın bundan başka bir yolu yok!"

Elinde Mimir'in hediyesi Gjallarhorn (Odin'in suyu içtiği boynuzdan yapılmış kadehtir. Daha sonra Ragnarök'te tanrıları uyarması için Heimdall tarafından çalınacak olan borazana dönüşecektir) ile Asgard'ın yolunu tutarken, o artık (Hoárr) tek gözlü tanrıydı.

Tanrıların bedel ödemesi, yukarıda özetini aktardığım mitte de kısıtlı değildir. Odin, günümüzde Runik alfabe olarak bilinen İskandinav abecesi'nin de yaratıcısı olarak kabul edilmektedir. Bu harfleri ve bu harflerin taşıdığı sihir elde

etmek için Yggdrasil'e (İskandinav Hayat Ağacı) dokuz gün dokuz gece boyunca asılı kalmıştır. Yine Odin ve yanındaki iki tanrı, haksız yere canını aldıkları bir cücenin hayatına karşılık onun ağırlığında mücevheri kefalet olarak ödemek zorunda kalmışlardır. Bu örnekler salt Nors mitolojisiyle de sınırlı değildir. Atlas'ın, Prometheus'un da bedel ödediğini, kalkıştıkları işlerde bu bedeli göze alarak hareket ettiklerini görmekteyiz.

Mitler, kutsal günlerde bir ritüel dâhilinde okunan metinler olmalarının yanında, taşıdıkları mesajlarla da özeldirler. Pagan inançlarının, çağının geçerli dinleri olduğunu düşündüğümüzde, inananlarına verdiği mesaj açıktır. İyi ya da kötü, kalkıştığımız her işin bir bedeli olacaktır. Hele ki bu bedel bilgi gibi en kıymetli hazineyse onun bedeli en kıymetli şeyinizi feda etmektir. Mitte her ne kadar göz olarak vurgulanmışsa da bu değerli şey, günümüzün zamanı ve parası olarak anlaşılabilir.

Pagan tanrılarını semavi dinlerin tanrısından ayıran en önemli özellikleri kusurlu ve eksik olmalarıdır demek yanlış bir ifade olmaz. Bunun yanında gerek eksiklerini tamamlamak için gerekse de kusurlarını örtmek için mutlaka bedel ödediklerini görmekteyiz. Bu durum, o tanrıların hüküm sürdüğü dönemlerde inananlara, bugün ise biz mitoloji sevdalarına gerçek anlamda bir erdem mesajı teşkil etmektedir.

Kolaycılığın, fırsatçılığın, rüşvetin, nepotizm başta olmak üzere her türlü kayırmanın sıradanlaştığı bir dönemde biz tanrıların yolunu ululamaya, emeği ve alın terini yüceltmeye, doğruluğu ve erdemi her daim muhafaza etmeye devam edelim.

Heil Odin!

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

BELLEK EMEKLİLERİ

Ne kadar da büyük bir şans, ne de güzel bir kader sizinkisi sevgili dostlarım: Ölülere kabristana dek eşlik etmek ve sonra hakkın rahmetine kavuşan sevdığınız biriydi ise, ruhunuzun derinliklerinde hissettiğiniz bir üzüntü ve kalbinizde açılan kocaman bir boşluk ile; oğur değildi ise, özücü bir görevi yerine getirmiş olmanın verdiği haklı memnuniyetle evinize dönme saadeti... Cenaze merasimi gösterisinin ve ölüm düşüncesinin her defasında yol açtığı derin kederi ve yürekteki daralmayı dağıtma arzusuyla, günlük yaşantınızın olağan kaygılarına ve koşuşturmalarına geri dönersiniz. Ölen kişiyle ilgili hissedilenler ne olursa olsun fark etmez, herkes, bir hafiflik hissiyle döner evine. Zira cesedine gösterdiğimiz onca özene, çevresini sarıp ağlayışlarımıza o ağır, buz gibi, hareketsiz kaskatılığıyla umarsız bir zıtlık sergileyen ölü, en yakın akrabaları için bile -dürüst olalım lütfen- korkunç bir yükür. Cenaze kederinin bizzat ta kendisi -her ne kadar hâlen o yükün altında umutsuzca ezilmeyi denese ve bunu istediğini gösterse de- içten içe, bu yükten kurtulacağı ânı ipler çeker.

Ölülerinizi kabristanda bırakıp oradan uzaklaşarak -en azından o korkunç özdeksel yükten- kurtulursunuz, siz. Bu bir ızdırıp, sıkıntılı bir hâl olacak önce, ama sonra, cenazenin eriyip gittiğini göreceksiniz; tabutun ora ya, o çukura indirilişi ve elveda. Bitti gitti.

Sizce de bol değil mi sahip olduğunuz bu şans?

Banaysa, mezarlığa dek eşlik ettiğim tüm ölüler geri dönüyor. Gerisin geriye. Tabutun içinde ölü numarası yapıyorlar. Ya da, belki de kendilerince gerçekten ölüyorlar. Fakat benim için ölüye dönüşmüyorlar, yalvarırım inanın! Sizin için, tüm merasimle birlikte her şeyin bittiği an, benim için hiçbir şey bitmiyor. Ölüler de benimle birlikte dönüyor evime, hepsi. Evim dolup taşmış durum da. Siz ölüklere inanıyor musunuz? Ne ölmesi! Hepsini canlı onların. Tıpkı benim gibi, sizin gibi canlı; hem de, önceden olduklarından daha canlı. Sadece -bizden farklı olarak- göz bağları çözülmüş oluyor artık. Neden mi? İyice bir düşünün: Onların nesi ölmüş olabilir? Her birinin farklı olmak kaydıyla, kendi kendilerine ve hayata yükledikleri o gerçekliktir ölen. Çok göreceli bir gerçeklik bu, inanın lütfen. Sizin değildi, benim değildi o gerçeklik. Öyle ki ben ve siz, yani her birimiz kendimize ve yaşamımıza göre görüşen, duyuyor ve düşünüyorduk. Bu demek oluyor ki kendimize ve hayata, bize has bir şekilde değişken bir gerçeklik katıyoruz: Dış dünyayı tasarlıyor ve inanıyoruz ki orası bizim için nasılsa, diğerleri için de aynı şekilde olmalı ve o yarattığımız dünyanın tam ortasında, neşeyle yaşıyor; elimizde baston, dudaklarımızın arasında bir sigara, emin adımlarla yürüyor.

Ah efendiler, o gerçekliğe çok fazla güvenmeyin! Tek bir esinti yeter dostlarım, sadece tek bir esinti, o hakikati alıp usullara götürmek için. Hem iç dünyanızın mütemadiyen değiştiğini görmüyor musunuz? Sadece bir an önceden birazcık farklı görmeye, duymaya, düşünmeye başlar başlamaz değişir; yani bu demek oluyor ki, az önce sizin için gerçeklik olan şeyin, şimdi sadece bir yanılsamadan ibaret olduğunun farkına varırsınız. Ancak bununla beraber, bu yanılsamanın dışında da başka bir gerçeklik vardır belki, olabilir mi? Eyvahlar olsun! E peki öyleyse ölüm, tüm göz bağlarından tamamen kurtulma değildiir de nedir?

İşte: Zavallı ölüler, kendi kendilerine ve hayata karşı yaratmış oldukları yanılsamadan epey arınmış durum dalar madem, benim hâlen oluşturmaya sürdürdüğüm yanılsamayla her zaman yaşayacakları tesellisini pekâlâ bulabilirler; ben yaşadığım müddetçe... Ve bu durumdan çıkar sağlıyorlar! Sizi temin ederim ki bunu kullanıyorlar.

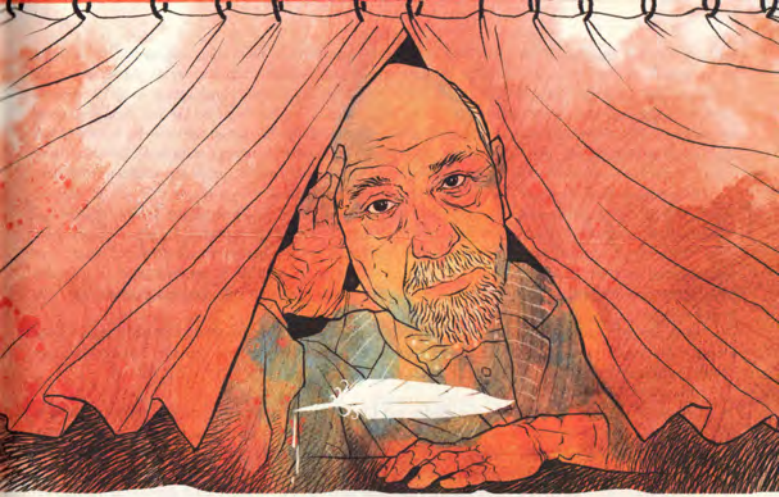
Bakın: Yirmi seneden fazla bir süre önce, Almanların topraklarında (Tanrı onların arasında kalmaktan korusun!) -Ren nehrinin üzerinde Bonn şehrinde- Bay Herbst ile tanışmıştım. *Herbst* sonbahar demek ama Bay Herbst sadece sonbaharda değil, kışın da, yazın da, ilk baharda da şapkacıydı; Pazar Alanı'nın bir köşesinde,

Beethoven-Halle'in yanında bir dükkânı vardı. Hâlâ oradaymışım gibi meydandaki o köşeyi görüyor, ışıklı dükkânlardan yükselip birbirine karışan kokuları duyumsuyorum, yağlı kokular... Bay Herbst'in vitrininin önündeki ışıkların açık olduğunu da görüyorum; dükkânının eşiginde elleri ceplerinde, bacaklarını açıp dikilmiş duruyor Bay Herbst. Beni görüyor, başını hafifçe eğip Rhenish lehçesinin kendine has tınısıyla bana iyi geceler diliyor:

"Gute Nacht, Herr Doktor!"

Yirmi yıldan fazla bir zaman geçip gitti. O zamanlar Bay Herbst en azından elli sekiz yaşında vardı. Yani sözün kısası, şu anda belki de çoktan ölmüştür. Öyleyse de kendisi için bir ölüdür; benim için değil, lütfen inanın. Son zamanlarda Ren nehrinin üzerindeki Bonn şehrinde bulunduğuuz ve Pazar Alanı'nda, Beethoven-Halle'in yanındaki o köşede ne Bay Herbst'ene de onun şapkacı dükkânına ait herhangi bir iz bulamadığınızı bana söylemeniz yararsız,

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Timuçin Keleş

ama tamamen yarırsızdır. Onun yerine orada ne buldunuz? Başka bir gerçeklik, değil mi? Peki sizin bu bulduğunuz, benim yirmi sene evvel orada bıraktığım gerçeklikten daha mı gerçek olduğunu sanıyorsunuz? Aynı yerden yirmi sene sonra geçmeyi bir deneyin sevgili bayım ve bakın bakalım şimdi orada bıraktığınızın yerinde ne var.

Hangi gerçeklik sonra? Benim yirmi sene evvelki, dükkânın eşiginde, elleri ceplerinde, bacaklarını açıp dikilmiş durmakta olan Bay Herbst ile olan gerçekliğimin, onun; yani Bay Herbst'in kendisiyle, dükkânıyla ve Pazar Alanı'yla olan gerçekliğiyle aynı olduğunu düşünüyorsunuz belki de. Fakat Bay Herbst kendi kendisini, dükkânını ve o meydanı kim bilir nasıl görmekteydi? Yok, hayır muhterem efendiler: O benim bir gerçekliğimdi, sadece benim. Ben yaşadığım müddetçe ne değişebilir ne de yok olabilir ve hatta ebediyen bile var olabilir bu gerçeklik; birkaç sayfada onu ebedileştirecek edebi güce sahip olabilirim eğer. Sonsuza dek olmasa bile, son zamanlarda Amerika'da yapılan hesaplamalara göre dünyanın dönmeye devam edeceği yaklaşık yüz milyon yıl süresince bile yaşayabilir.

Şimdi, nasıl ki şu anda bir ölü olup olmadığını bilmediğim Bay Herbst'in gerçekliği bana uzak; kabristanda son yolculuklarına uğurladığımı diğer birçok ölünün gerçeklikleri de ondan çok daha uzaklara ve kim bilir nerelere gitmekte. Onların hakikati yitip gitmiştir; ama hangi hakikat? Tabii ki kendi kendilerine yüklemiş oldukları hakikat. Peki ya ben, o hakikatin ne olduğunu bilebilir miydim? Siz bunun hakkında ne biliyorsunuz peki? Ben sadece, kendimce biçimlendirip onlara atfettiğim gerçekliği biliyorum. Benim yanılsamam bana göredir, onların yanılsamalarıysa kendilerine göreydi. Ama o zavallı ölüler, göz bağlarını bütünüyle çözmüş olmalarının yanı sıra, benim illüzyonum hâlâ yaşamakta ve öylesine güçlü ki bendeki bu illüzyon, tekrar ediyorum, mezarlığa kadar kendilerine eşlik ettikten sonra tek tek hepsinin, benimle beraber geri dönmekte olduklarını görürüm; ölmeden önce oldukları gibi, hiçbir değişim geçirmeden tabuttan çıkar, yavaş yavaş yanıma gelirler.

"Ama neden, dersiniz siz, ne diye kendi evlerine dönmek varken sizin evinize gelsinler ki?"

Ah canım benim! İstedikleri yere gidebilmelerini sağlayacak, kendilerine atfedecekleri bir gerçeklikleri yoktur ki artık... Hakikat asla tek başına var olmaz. Şimdi onların hakikatleri bende mevcut; dolayısıyla benimle birlikte gelmeliler.

Ah zavallı bellek emeklileri, onların bu yanılsamasız halleri, anlatılamaz derecede üzüyor beni. En başta, yani son gösteri (cenaze alayının bitişinden bahsediyorum) son bulur bulmaz, kabristandan yürüyerek benimle birlikte geri dönmek için tabuttan çıktıklarında ölülerin hâl ve tavırlarında, kendine fazla güvenen, her şeyi kaybetmek pa-

Ucretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

hasına, pek de hoş olmayan bir şekilde üzerindeki ağır yükü omuzlarından silkip atmış insanlardaki gibi umarsız bir hareketlilik olur ve bundan daha kötü bir duruma düşemeyecek olmalarına rağmen, yine de, nefes alıp vermek isterler. E tabii! Hiç değilse rahat bir nefes gerek. Orada, bir yatağın üstünde, ölü olmak uğruna kazık gibi kaskatı, hareketsiz geçen onca saat... **Yücutlarını** esnetmek ister, boyunlarını bir o yana bir bu yana çevirir, omuzlarını gerip gevşetirler. Gerinir, eklemlerini bükür, kollarını sallar, bacaklarını ivedilikle hareket ettirmek isterler ki, beni birkaç adım geride bıraktıkları bile olur. Lakin elbette çok fazla uzaklaşamazlar. Bana bağlı olduklarını, gerçekliklerinin ya da yaşamın yanılsamasının ki ikisi tam olarak aynı şeydir, artık sadece tamamen bende var olduğunu iyi bilirler.

Diğerleriye -akrabalar ve birkaç arkadaş- ölen için ağlar, keşke şimdi yaşıyor olsaydı diye ahlayıp vahlanınır, ölünün bu veya o özelliğini anımsayıp, kayıplarından dolayı acı çekerler. Ancak bu ağlayışlar, ahlayıp vahlanmalar, anılar; çekilen bu acının hepsi, geçmişte kalmış olan, ölenle birlikte gömüldüğü düşünülen bir gerçeklik uğrunadır. Zira hiçbir zaman bu gerçekliğin değeri üzerine düşünmediler. Onlar için her şey, ortada bir beden olması veya olmamasından ibarettir. Onları, o bedenin yeraltına girmiş olduğundan değil de, bir seyahate çıkmış olduğundan dolayı artık orada olmadığı inancıyla avutmak yeterli olabilir aslında: Yola çıktı beden, gelecek elbet ama kim bilir ne zaman dönecek...

Hadi, her şeyi olduğu gibi bırakın: Odası döneceği güne hazır olsun mesela; yatağı yapılmış, yorganı hafifçe kıvrılıp düzeltilmiş ve üzerine geceliği serilmiş. Mum ve kibrit kutusu komodinin üzerinde. Terlikleri koltuğun önünde, yatağın ayak ucunda.

"Yola çıktı. Dönecek."

Bu yeterli olurdu. Avunmuş olurdunuz. Neden mi? Çünkü siz, salt bedene bir gerçeklik yüklemektesiniz ki tam tersine beden, tek başına hiçbir realite barındırmaz. Öyle ki, ölü beden, ayrışıp ortadan kaybolmaya mahkumdur.

"Aa tabii," diye haykırırsınız siz şimdi. "Ölü! İşte sen kendin diyorsun ölü beden parçalara ayrışır diye, peki ya canlıyken? O zaman bir hakikati vardı ama o bedenini!"

Sevgili dostlarım, yine en başa mı döneceğiz? Hakikatleri vardı tabii ki yaşarken; kendi kendilerine yükledikleri ve sizin onlara attettiğiniz vardı ve biz bunların birer illüzyon olduğunu kanıtlamadık mı? Ölenin yaşarken kendisine attettiği gerçekliği siz bilmiyorsunuz ve bunu bilmeniz mümkün değil, zira o sizin dışınızdıydı. Yani siz sadece, sizin ona atfettiğiniz gerçekliği bilebilirsiniz. Peki ya ona, bedenini görmeden de olsa, hâlâ bir gerçeklik veremez misiniz? Tabii ki evet! Eğer kendinizi, onun bir seyahate çıkmış olduğu inancıyla avutursanız olur. Hayır mı diyorsunuz? Gerçekten de bir seyahat için yola çıkmış olduğu zamanlarda, birçok defa, bedenini görmediğiniz hâlde ona bir gerçeklik atfetmemiş miydiniz peki? Kendisinin hayatta olup olmadığını bilmediğim Bay Herbst'e uzaklardan attettiğim o hakikatin aynı olmasın bu?

Hadi hadii! Peki ya neden ağladığınızı biliyor musunuz? Başka bir sebepten dolayı ağlıyorsunuz sevgili dostlarım; uzaktan yakından tasavvur bile edemeyeceğiniz bir sebepten. Ağlarsınız, çünkü ölen kişi size bir daha asla bir gerçeklik yükleyemeyecektir. Sizi bir daha göremeyecek olan kapalı gözleriyle, size bir daha dokunamayacak olan katılaşmış soğuk elleri sizi korkutur. Onun bu mutlak duyarsızlığı yüzünden huzur bulamazsınız. Yani sonuç olarak, tamamen o sizi bir daha duyamayacak olduğu içindir ıstırapınız. Bu demek oluyor ki, sizin yanılsamanıza göre ölenle birlikte aynı zamanda, sizin kendi realitenizi ayakta tutan bir destek, bir avuntu düşmüş olur: *illüzyonun karşılıklılığı*.

Seyahat için yola çıktığında, siz onun karısına şöyle diyorunuz:

"Eğer o uzaktan da olsa beni düşünürse, ben onun için hâlâ yaşıyorumdur."

Ve bu düşünce sizi destekler, avuturdu. Şimdiye o bir ölü ve siz artık şöyle demezsiniz:

"Ben ona göre artık yaşamıyorum!"

Bunun yerine şöyle dersiniz:

"O bana göre artık yaşamıyor!"

Tabii ki size göre yaşıyor. Yaşayabileceği kadar yaşayacak; yani ona attettiğiniz gerçeklik oranınca hayatta kalacak. Gerçek şu ki siz ona her zaman çok değişken bir realite, tamamen sizin için yapılmış bir realite yüklediniz ve bunu kendi yaşantınızın yanılsaması doğrultusunda; onun kendi yanılsamasından çok az pay alarak veya hiçbir pay almayarak yaptınız.

İşte ölülerin neden bana geldiklerinin cevabı. Zavallı bellek emeklileri, tıpkı onlar gibi yararsız olduklarını kabul etsem bile bir beden olarak var olduğum müddetçe tam anlamıyla yanılgıdan kurtulamamış olacağım ve onlar da, göz bağlarından tamamen arındıkları hayatın boş yanılsamaları üzerine, benimle birlikte tatsız bir biçimde kafa yormaya gelirler böyle.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ROMAN

NAZAN BEKİROĞLU

*İhtişamın ve sefaletin, adaletin ve zulmün başkenti Roma'yı
Yedi Uyurlar'ın öyküsüne bağlayan çarpıcı bir başyapıt...*

*Gün gelir hissetmediğin acının da hesabı senden sorulur.
Kalbimden sorumsuzum sanma.*

Aralık'ta
Kitapçımızda!

Ön okuma için
karekodlu cep telefonu
kameranıza okutunuz.

Yunus Emre Aytac

Nilgün Taylan

HAYIR DEMEK GERÇEKTEN ZOR MU?

Harvard Üniversitesi mezunu olan ve New York'taki büyük yayınevlerinde yaklaşık 15 yıl boyunca editörlük yapan Sarah Knight, günün birinde "Hayır!" diyip yayınevini ve Amerika'daki hayatını bırakır, eşi ve kedileriyle beraber Dominik Cumhuriyeti'ne yerleşir, orada yaşamaya ve hayatını yeniden düzenlemeye başlar.

Hayatını yeniden düzenlemenin temel düsturlarından birinin "Hayır!" demek olduğunu da yine bu yıllarda keşfeder. "Hayır!", her ne kadar olumsuz bir çağrışıma sebep olsa da, aslında onun sayesinde pek çok yükten kurtulacağımızı ve günlük hayatımızı daha az stres altında geçirebileceğimizi düşünen Sarah Knight, bu fikir üzerine çeşitli platformlarda konuşmalar yapmaya, makaleler yazmaya başlar ve tüm bunların sonunda da bir kitap yazar:

Hayır De Gitsin! - İstemediğiniz, Yapmamanız Gereken veya Yapamayacağınız Durumlarda Hayır Diyebilmek adını taşıyan kitap geçtiğimiz haftalarda SaltOkur etiketiyle raflardaki yerini aldı. Selen Birce Yılmaz tarafından tercüme edilen *Hayır De Gitsin*, tıpkı Sarah Knight'ın diğer kitabı *...ittir Et Gitsin!* kadar dikkat çekici.

"HAYIR!" DEMENİN GÜCÜ

"Bazen baskı karşısında **güçsüz hissedirdim**, bazen de **kendime fazla yüklenirdim**. Ama en sık yaptığım şey, kafamın içinde beni uyaran, evet demenin iyi bir fikir olmadığını fısıldayan sese kulak vermemekti. Aman boş versene, derdim ve *o kadar* kötü olmamasını umardım.

Evet sevgili okur, daima *o kadar* kötü olurdu."

Sarah Knight, "Hayır!" demenin yararlarından bahsetmeden önce, bu kelimeyi kullanmanın neden zor olduğu üzerinde durur. Özellikle günümüz dünyasında iş, aşk, sosyal hayat üçgeninde geçen koşturmacada kaybolduğumuz ve kendimizle, sevdiklerimizle giderek daha az vakit geçirdiğimiz aşıkâr. Bunun en temel sebeplerinden biri hayattaki zorunluluklarımızken, bir de "Hayır!" diyemeyip bunlara artı birtakım zorunluluklar ekleyerek her şeyi daha da içinden çıkılmaz bir hâle getiren aslında bizleriz.

Peki ama neden? "Hayır!" demek neden bu kadar zor?

Sarah Knight bunun en temel sebeplerinden birini vicdan azabı olarak görüyor. "Hayır!" demek, insanları kötü bir şey yapmış gibi hissettirir çoğu zaman,

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

Sarah Knight

İstemediğiniz, yapmanızı gereken veya yapamayacağınız durumlarda hayır diyebilirsiniz.

Hayır De Gitsin!

İngilizceden çeviren: Selma Birce Yılmaz

hâlbuki istemeden söylenen her "Evet!" daha büyük vicdan azaplarına kapı aralar. Karşıdaki ister patron, ister anne-baba, ister yakın arkadaş, hatta eş ve çocuklar olsun sonuç değişmez; onları mutlu eden "Evet!", bizi açık şekilde mutsuz hissettirebilir.

Bunun böyle olduğunu bütün "Evet!" diyenler olarak zaten biliyor ve hissediyoruz, ancak tüm bunlara rağmen kalbimizden geçeni söylememize engel olan şey ne? İşte burada da onaylanma-yargılanma meselesi devreye giriyor. "Hayır!" demek, bir irade ortaya koymak, karşı çıkmak demektir. İstemediğimizi, beğenmediğimizi, gitmeyeceğimizi, yapmayacağımızı söylemek yargılanmaya, eleştirmeye de otomatikman kapı aralar. "Hayır!" bir duruştur. Güçlü bir iradedir. Söylediklerinin, yaptıklarının sorumluluğunu alabilmektir. Diğer bir deyişle özgüven meselesidir ve işin bütün sırrı burada yatmaktadır.

"EVET!" DEME ZORUNLULUĞU

"Evet demenin hayatımızı muhteşem şekilde mahvedeceği durumlarda hayır demek yalnızca keyiften feragat etmek veya başkalarının isteklerini reddetmekten ibaret değil.

Bu daha ilk adım."

Sarah Knight, aslında pek çok insanın, pek çok durumda "Hayır!" demek isterken, "Evet!" demenin "zorunluluğu" karşısında gardlarını düşürdüklerinden bahseder. Bu gard düşürme, insanların hem kişisel konforlarını tehlikeye atar hem de süregiden hayatla-

rında ciddi birtakım düzensizliklere sebep olur: Filmler izlenmez, kitaplar okunmaz olur, sonra o yemek yapılmaz, iş yükü artar, uykusuz kalınır, spor es geçilir ve liste sonsuza dek uzar.

İlk elden düşündüğümüzde, bütün bu maddeler oldukça günlük ve taviz verilebilir şeyler gibi görülebilir, ancak bir yerde sonra istemeden söylediğimiz "Evet!"ler o kadar çoğalır ki sevdiklerimizi ihmal ettiğimiz, kendimizi unuttuğumuz bir tablo çıkar ortaya.

İnsanları mutlu etmek, onları kırmamak için kendi üzerimize basıp geçerek sarf ettiğimiz her "Evet!" aslında tam tersi bir etki yapar ve etrafımızdaki insanlarla sağlıklı bir ilişki kurmamıza engel teşkil etmeye başlar.

"Hayır!" bir güçtür. Onun sayesinde hem kendi hayatımızı hem de insanlarla olan ilişkilerimizi; işimizi, aşkımızı, ailemizi sağlam temeller üzerine, çıkarsız ve gönüllü olarak inşa edebiliriz.

"HAYIR!" BİR YAŞAM FELSEFESİDİR

"Hepimizin elimizden geldiğinde iyilik yapmasını, yapmadığında kötü hissetmemesini istiyorum. Yapmanızı gereken şeyleri hayatınızdan çıkarmanız, böylece yapabileceğiniz şeylerin keyfine varıp onları başarabilmenize yardım etmek istiyorum. Aynı zamanda ailelerin, özellikle yan yana gelmekten felik felik kaçan aile üyelerinin birbirini dinlemesini ve daha iyi iletişim kurmasını istiyorum."

"Hayır!" demeyi hem söyleyen hem de söylenen üzerinden çift taraflı şekilde ele alan Sarah Knight, kitabında yer alan istatistikler, şemalar ve tablolarla meseleyi daha rasyonel bir zemine taşımaya çalışır. Bu sayede meseleye yabancılaşarak ilişkilere daha sağlıklı bir yerden bakmamıza yardımcı olmayı amaçlar.

"Hayır!" bir yaşam felsefesidir. Bunu uygulayabildiğimiz ölçüde rahat bir nefes almaya başlarız. Ne de olsa zorunluluklardan ne kadar kurtulabilirsek o kadar iyidir. Buna hemen, hiç vakit kaybetmeden başlamalıyız. Kendimize saygımız arttıkça başkalarına duyduğumuz saygı da artar...

Ayrıca belirtmek gerekir ki; Sarah Knight kitaplarının yanı sıra, pek çok platformda konuyla ilgili konuşmaya, yazmaya devam ediyor. Onunla ve konuyla ilgili daha fazla bilgi için nofucksgivenguides.com sitesine üye olabilir, Twitter ve Instagram uygulamalarında Sarah Knight'ı @MCSnugz; kitapları Facebook ve Instagram'da @NoFucksGivenGuides, Twitter'da @NoFucksGiven hesabından takip edebilirsiniz.

Hepinize "Hayır!"lı günler...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

EŞYA, EFKÂR VE ÇİÇEKLER

Her gün akşam yemeğinden hemen önce, şehrin dört yanını dolaşan onlarca tren-de onlarca sahip tarafından unutulmuş, kaybedilen veya terk edilen eşyalar, eğer zabitanın üstünlüğüne bakışına yakalanmayı başarmışlarsa, büyük siyah torbalarla kentin kuzeyindeki ana istasyonun arkasındaki küçük, tozlu ve en az eşyalar kadar kimsesiz büroya taşınırdı. İçlerinden en pahalı ve parlak olanları, üstlerinde kime ait olduklarını ele verecek kesin bir işaret yoksa, kayıt defterlerine ulaşmadan yeni efendilerinin ceplerine girerdi. Bazıları, ne hazin ki, doğrudan çöplü boyardı. Bazıları, en şanslı olanlar, kime ait oldukları çabucak saptanarak sahiplerine iade edilirdi. Ve kalanlar, en nihayetinde, bürodaki yığınlar arasına zar zor sıkıştırılmış masasında iki büklüm oturan, çevrede pencere veya oyalanacak başka herhangi bir şey olmadığı için mütemadiyen açık kapıdan dışarı bakıp duran bıkkın bir memur tarafından kayıtlara işlenirdi. Bu, o memurun ve bütün badireleri atlatarak kayıt masasına ulaşabilen bir sözlüğün hikâyesidir.

Her şeyden önce, sözlük memurun daha önce eline aldığı bütün kitaplardan daha kalındı; insanın cebine veya çantasına sığdıramayacağı kadar, bir süre kucağında taşıya yorulacağı kadar kalın. Sayfalar sanki sonsuza kadar akıyordu, anlamsal olarak birbirlerinden apayrı kelimeler bir arada uyum içinde sıralanıyor ve hemen her sayfanın çeşitli kısımlarına el yazısıyla yazılmış notlar belli satırları mimliyordu. Herhangi bir insanın böyle bir kitabı, bir sözlüğü baştan sona okumuş olabileceği düşüncesi memur için öyle garip, öyle anlaşıl-mazdı ki onu diğer eşyaların yığıldığı köşelerden birine götürmek yerine masasında bıraktı. Üzerine bir iki kez bir dergi dayadı, çay bardağını koymayı denedi, ikisi için de pek uygun değildi. Eski, mağrur ve büyük bir mezar taşı gibi öylece dikiliyor ve sırtındaki soluk kabart-malar el değmedikçe tozlanıyordu.

Memur, onu tanımak için kuru, pütürlü, lekeli eski sayfalara dokundu. Sahibinin bü-ronun kapısından girdiğini, sözlüğü masadan kaldırarak buradakinden çok farklı bir dünya-ya, böyle kalın kitapların okunduğu ve sonra belki konuşulduğu bir yere götürdüğünü hayal etmek hoşuna gidiyordu. Hayalindeki kişi hep bir kadındı, belki kendisine benzeyen, elbette çok daha dik ve daha fazla gülümseyen genç bir kadın. Bütün bu kelimeleri bilen, zorlanma-dan dile getirebilen ve onca notu yazabilecek kadar bilgili biri.

Günler geçti, sözlük memurun masasındaki yerine iyice kuruldu. Sanki oranın oldum olası bir parçasıydı, hep orada kalacak ve güzel bir dekor gibi birinin onu fark etmesini bekleyecekti. Ama memurun bakışları kapının dışındaki hep aynı, tenha, kirli sokak yerine ona kayıyordu artık; parmakları tuhaf bir alışkanlıkla sayfaları tarıyor ve harfleri görmeden okuyabileceği gibi el yazılarının üstünden geçiyordu. Neden sonra, sanki ilk defa bakı-yormuş gibi ani bir farkındalıkla, sözlüğün kapağındaki süslü başlığı okudu? Bu bir etimoloji sözlüğüydü ve memur, etimolojinin ne demek olduğunu kesinlikle bilmiyordu.

Sonunda kendine yenilerek büronun kapısını kapattı, çok ayıp bir şey yapıyormuş gibi tedirginlikle etrafı kolaçan etti ve içerideki eşya yığınlarının sağladığı doğal olmayan sessiz-likte sözlükte rastgele bir sayfa açtı. Gördüğü şeyden pek bir şey anlamasa da beş kelimeyi sırayla okudu, sonra el yazısıyla yazılan notlara baktı. Bir şiirin iki dizesi vardı, bir de bir çocuk karalaması gibi aceleyle yazıldığı belli olan tek bir cümle: "Noktalı virgül, cümlelerin yüzüyüdür."

Sözlük ona daha önce hissetmediği şeyler hissettiriyordu, içinde adını koymadığı bir şeyleri harekete geçiriyor ve zihninde var olduğunu bilmediği boşlukları gıdıkliyordu. Neyin ne kadarını anladığına aldırmadan okumak istiyordu, el yazısı notların tek tek izini sürmek ve nereden geldiklerini bulmak.

Böylece daha sık ve daha büyük bir coşkuyla okumaya başladı. Eşya kelimesinin bu-lunduğu sayfayı açtı ve açıklamaya baktı, şey kelimesinin çoğulunu ifade ettiğine dair bir pasaj. Ve sonra tek satırlık küçük el yazısı nota: "Beni oluşturan hafıza, eşyadan ibarettir."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Onunla ne zaman arkadaş olduğunu bilmiyordu. Güzel kelimelerle konuşan, güzel bir gülüşü olan, hiç tanımadığı kadınlı.

Metin Arslan

Onunla ne zaman arkadaş olduğunu bilmiyordu. Güzel kelimelerle konuşan, güzel bir gülüşü olan, hiç tanımadığı kadınlı. Bazen kendisini eskiden kendi kendine söylediği şeyleri zihninde ona anlatırken buluyordu. Bazen bir sayfaya iliştirdiği notla bir önceki notu arasında veya söz gelimi başka bir yerlere çiziktirdiği bir şiirin içinde bir bağ yakaladığını sanıyordu. Bazen ona, yüzünü bildiği ve gerçek sesiyle konuştuğu herkesten daha yakın hissediyordu. Artık efkâr kelimesinin fikirle bir ilgisi olduğunu hatırlıyor ve sevdiği çiçeklerin isimlerine baktığı sayfalarda bazılarını kendisinin de mırıldandığı şarkılardan alıntılara rastlıyordu. İmza atarken yazısını onun el yazısına benzetmeye çalışıyor, aynanın karşısında ilk defa o satırlarda gördüğü kelimeleri yüksek sesle söylemeyi deniyordu. Onunla tüm o çiçekler hakkında sohbet edebilmeyi diliyordu. Onu hayal ettiği yüksek tavanlı, kadim ve kitap dolu binalarda onunla yürümek ve sormak, her şeyin anlamını sormak. İsminin ona nereden geldiğini anlatsın istiyordu, her şeyi nasıl anlayabileceğini açıklasın ve konuştuğunda dinlesin, kendisinin onu dinlediği gibi.

Kendisini onunla hayal ederken ve sözlüğe gittikçe daha çok bağlanırken orada, o masada oturmanın ve daima oturmak zorunda olmanın yükünü duymaya başladı. Kurtulamadığı bir kırgınlıkla ve hep sezmesine rağmen şimdilerde daha çok bastıran bir bıkkınlıkla çevresindeki yığınla eşyaya bakıyor ve kendisini onlardan ayıracak bir şeyler bulmaya uğraşıyordu. Onun da kayıp bir eşyadan ibaret olmadığını kanıtlayacak bir şey. Yeterince hatırlanmamış, çok değerli olmayan ama çöpe de atılmayan herhangi bir eşya.

Sonra silkinerek doğruluyor ve el yazısına odaklanarak düşünüyordu, onun şu an nerede olabileceğini, ne yaptığını, ne düşündüğünü... İçinde kendisinden çok ona ait olan bir ses, alıştırdığından fazlası olabileceğini fısıldıyordu. Bir eşyadan fazlası, dik ve daha çok gülen, daha güzel konuşan biri, onun gibi.

Sözlüğün büroya gelişinden birkaç mevsim sonra memur, onu masadan kaldırdı ve evine götürdü. Sayfaların veya birbirinin aynı monotonlukta geçen iş günlerinin sonu gelmemiştir, hâlâ şehir her yanında trende eşyalar unutuluyor ve hâlâ tüm rutin uygulamaların geçenler onun ofisine yığılıyordu.

Farklı olan tek şey, evcilleşen kelimelerdi. Sözlükteki notlara baktıkça kendisinin de yazmak istediği şeyler benzer bir yığın gibi aklında büyüyordu. Kalemnin ucunun, bütün o kelimelerin kıyısında, onun el yazısının hemen yanında dolandığını görebiliyordu. Çiçeklerden başlamalıydı, sonra eşyalar belki ve belki de sonra...

Kayıt defterine sözlüğün, sahibinin bir arkadaşı tarafından teslim alındığını işledi ve sözlüğün masada bıraktığı boşluğu yeni bir kitapla doldurdu. Kitap daha az kalındı şüphesiz, kimse sayfalarına onun için notlar bırakmamıştı ama sözlükte doğan kelimelerin başka hikâyelerde nerelere gittiğini izlemek güzeldi. Ve elbette, o bir gün kapıdan girecek olursa, dostça bir gülümseme ve içten bir sevecenlikle, kendisini okurken görmesini istiyordu. Eşya ve çiçekler hakkında onun kadar çok şey bilen bir kadın olarak.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

KÜÇÜKYALI, EVİM

Vermedi, ben de Altan Usta'ya seslendim. "Usta! Cebinde yaal"

Altan Usta camı araladı, seslendi. "Kola alırım, ver evladım!"

Bora küskün, tasoları numaradan arandı, arka cebinden çıkarıp verdi. Çoğu bende var.

"Al şunları, istemem."

Bir sevindi. Gidip tohum yedik. Pembe çiçeklerin ipliklerini emdik, ballı su. Bizim eve bal girmez pek. Bora'nın annesi de kola almıyor. Zararlıymış. Tohumlar acıydı, yine korktum sonra, midemde ağaç büyürse? Birini Bora'nın ensesinden içeri attım, kovaladı, yorulunca oturduk. Bedri'nin babası geldi, Altan Usta'yla konuştuk. Kabloya baktım, Bedri'nin evinden tenekte dükkâna iniyor, elektrik. Usta'nın önceki derme çatma dükkânı depremde yıkıldı, bütün mahallede bir o yıkıldı, herkes uyku sersemiydi, birbirimize seslenmiştik, sokağın ortasında toplandık. Bora gördü de bağırdı sonra, yıkıntıya koştuk. Babalar geldi, tenekeleri kaldırdılar, çıkardılar Altan Usta'ya, doğru hastaneye. Adamın kimi kimsesi yok, ne olacak? Para toplandı, babam o yaz bisiklet alamadı bana.

"Oğlum, Altan Usta'ya baraka yapılacak. Bisikletini sonra alayım olur mu? Daha güzelini alacağım hem, büyük olanını."

"Kornalıy?"

"Onu."

Yıllar önceydi bunlar. Şimdi on birinci sınıftayım, o zaman ikinci.

Ayakkabıları yırtınca Altan Usta'ya giderdik, evden ne verilirse götürürdük. Mandalına, elma, kıymalı makarna, o an ne varsa. Ayakkabıların parasını almazdı, çıkartmadan bir yere sıkıştırırdım. Yine gittiğinde bakardım, koyduğum yerde olmazdı. Üstelik mandalinanın yarısını bana verirdi. Ben de bizimkilere verirdim birer dilim. Dilim mi deniyor ona?

Altan Usta'nın zamanında kundura mağazası varmış, kumar borcu yüzünden kapıtmış. Eşi çocukları da alıp annesinin yanına gitmiş, Usta yalnız kalmış, içkiye başlamış. Babam önceleri yollamazdı. Ne zaman gidip konuştu, arkadaş oldu, ondan sonra gitmeye başladım. Sokağın karşısındaki arsanın bir köşesi, Kara'nın mekânı. Top oraya kaçınca kovalar, çetesini de kurmuş, atan alır da kimse gitmez, top orada kalır. Birimizin canı sıkılınca yanına iki yancı, ağır ağır yürürüz. Heyecan. Kovalayacak mı? Uyuyor. Ses çıkarma. Yavaş. Ayakların ucunda. Küçük adımlar. Eğil. Al. Gökhan, Can veya Erdem taş atar uzaklar-

dan. Koşuun! Sokağın başına kadar kovalarlar, kaçarız. Bir gün aşağı mahalleden gelen çocuğu da kovalayacak sandım, izledim. Derslerim daha bitmemişti, yukarıdan, pencereden izliyordum. Çocuk arabaya yaslanmıştı, Kara'yı izliyordu. Teke tek. Bizimkileri kovaladı, çocuğa yöneldi. Hiç korkmadı çocuk, öyle durdu. Kara tam önünde durdu, havlayıp havlayıp gitti. İlk kez görüyordum öyle bir şeyi, nasıl o kadar sakin durdu? O an bir şey kayboldu ama ney, şu ara Şeker Portakalı'nı okuyorum, öğretmenim ödev verdi, özetini çıkaracağım, orada "sihirli" diyorlar, mahallenin sihri kayboldu. Öğretmene yazmayayım da anlatayım dedim, çok karışık anlatıyormuşum, bir şey anlamıyormuş, yazdıklarımдан ümitliymiş ama. Öyle dedi. Tam o sırada zil çalmıştı, yerden yüksek oynamıştım da düşmüştüm. Annem babam isteydi, Bora bir sınıf büyük benden, o getirmişti eve. Bir şeyim yokmuş. Masaya oturup kâğıdı önüme çektiğimde bu yazıyı değil de Şeker Portakalı'nı yazacaktım aslında, aklımlı mahalleye gitti. Bir iki şey yazayım da ödev kâğıdına geçiririm. Zézé ve Portuga arasındaki dostluk, sayısız yaramazlık, mahalle yaşamının güzelliği ve yoksulluk. Aslında o kadar yoksul değildik ama her şeyi alamazdı babam, Bora'nunki alırdı. Bilgisayar, bisiklet, ne varsa. Zenginler. Hava atmadı hiç Bora, uydurduğumuz oyunları oynadık. "Kralımızı Görebilir miyiz?" mesela, iki kişi büyük ceviz ağacının altında bekler, iki kişi küçük ceviz ağacının altından gelip sorar: "Kralımızı görebilir miyiz?" Nöbetçiler arklarını döndüp saraya haber yolladıkları sırada diğer ikisi koşmaya başlar, nöbetçiler kovalar, yakalarlarsa arsanın ortasında boğuşurlar, Altan Usta camını aralar, "Oğlum yavaş!" diye bağıırır, güler. Yorulunca camın önüne gideriz, okulda olanları anlatırız. Sonra biri korur da Altan Usta, o gün tüftüflerle minibüslere ok atarken içini kâğıtla doldurduğumuz minibüsün şoförü kapıyı ansızın açtı, yerinden fırlayıp bizi kovalamaya başladı. Arsaya kaçtık, Altan Usta peşimizden koşan adamı görünce barakadan çıktı, büyük cevizin arkasına saklanıp izlemeye başladı. İlk kez o zaman dikkat ettim, Usta yaşı. Saçları kır, yüzü oyuk, boynu eğik, kah kah öksürüyor. Üzüldüm, üzülürken adam bize döndü, son defa elini kolunu sallayıp gitti. Usta ardından baktı biraz, sonra yanımıza geldi.

"Atmayın evladım şunların içine, ya kaza yaparsa?"

"Duruyordu Usta."

"Olsun, yolcular da rahatsız olur. Kaldılar şimdi bak öyle. Aceleniz olsa, bir yere yetişmeye çalışırken sizin başınıza böyle bir şey gelse?"

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Merve Yığıl

Dersimizi aldık, sonra muhabbete daldık. Usta bize böyle neler öğretti acaba, iyi biri olabildik mi? On sekiz yaşına uzaktan da bakamam, bilmiyorum, kimsenin kalbini kırmadıysam iyi biri miyim?

Neredeyiz biz? Küçükyalı'nın merkezinde bir yer. Burgazada'nın tam karşısı. Çocukken adanın tepesi yanımdı da birbirimize dumanları göstermiştik. Bedri başının üzerine varan dumanlara elini uzatmıştı, sanki yakalayıp çekecek, dumanla birlikte yangın da gelecek, denize düşüp sönecek. Öyle demişti Bora. Hayal ettim, denize üfleyp dalga oluştursak adaya varır da söndürür belki. Bir iki üfleyp sıkıldık, sonra pamuk şekerci geçince peşinden koştuk. Annelerimiz kayalara sandalye kurmuşlardı, para yerdiler. Sinek yapışmasın diye elimizle koruduk ama yine yapıştı, parmaklarımızla koparıp koparıp attık şekeri. Kayaların üzerinde zıplaya zıplaya yürümeye başladık, Bora'nın ayağı araya girdi, çıkaramadı. Ağlamaya başlayacakken elimdeki şekeri sıkışan yere sürdüm, aklıma başka bir şey gelmedi o an. Çıkardık da canı yandı çok, kanadı da biraz. Koluna girdik de yürüttük biraz, annesi kızmasın diye bir şey olmamış gibi yaptı. Bir sırrı paylaştık da anladım. Üçümüzüzdük, mahallede bir sürü çocuk vardı ama bizim arkadaşlığımız özeldi. Birbirimize yanlış yapardık, sonra yaptığımız yanlışları anlardık, sonra barışırdık ve hatırlamazdık ne olduğunu. Açıklarımızı kapardık. Mesela Bora'nın ayakkabısı yırtılmıştı, bizimkilere uzaktan seslendik, mahalleye döneceğimizi söyledik. Altan Usta'ya gittik ama ilk kez içeride kimsenin olmadığını gördük. Birbirimize baktık. Bedri babasının yakınlarıdaki dükkânına gidip çırağın öğrendi, hastaneye kaldırmışlar. Ağaçların altında oturduk, anneler gelince yanlarına gidip anlattık, doğruca hastaneye. Görüştürmediler ama Bedri'nin babası içimizi rahatlattı, ertesi gün çıkarmış. Döndük, babam duymuş, barakayı toparlarken bulduk. İçeriye bakmamıştık hiç, çok dağınık. Döşek var, masanın üzeri ayakkabı malzemeleriyle dolu, yerler de öyle. Çöpleri poşete koymuş babam, attık, oturup dinlendik biraz.

"Usta çok yaşlandı çocuklar, yormayın siz de, olur mu?"

Saçlarımızı okşayıp gitti, ertesi gün de getirdiler Usta'yı. Biraz daha çökük ama iyi, gülümsemesi aynı. Döşegine yattı, rahatsız etmemek için futbol oynamadık.

Ertesi gün her şey aynıydı. Usta camın önünde çalışıyor, minibüsler geçiyor, Bora ve Bedri geliyor aşağıdan, diğer çocuklar geliyorlar. Önceki gün tepemizden geçen bulutların büyük olanı da mı aynı? Yine geçiyorlar, çok benziyor biri.

Hiç büyümeyeceğimi düşündüm o an. Hiç büyümemeyi istedim.

Gidip yine tohum topladık, ballı suyu emdik, dişimizle çıt çıt kırdık tohumları.

"Ağaç büyür mü içimde benim?"

"Büyümez oğlum, gübre de yersen o zaman belki."

"Git be."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rante.org>

TÜM TİYATROLARDA, OYUNCULAR AYAKTA ALKIŞLANIR

Sesli Düşünüyorum #1

1. Bir süre önce tuhaf bir e-mail aldım. E-mailin başlığı, birçok sitede şifrem olan şifreden oluşuyordu (diyelim ki gustave88), işte, gustave88 başlıklı mailin içeriği şuydu: şifreni biliyoruz, birçok hesabın elimizde olduğu gibi, bilgisayarına bir şeyler yükledik (hacker şeyleri) ve böylelikle kameranı da kontrol edebiliyoruz, hâliyle elimizde görüntülerin var ve şuraya şu kadar dolara tekebül eden Bitcoin yatırmazsan bunları yayınlarız. Bilgisayarının kamerasından ellerine ulaşmış olabilecek envaîceşit görüntü anlık da olsa zihninden geçti (bu görüntülerden birinde *Squid Game* izliyordum), sonrasında mailin uydurma olduğunu düşünerek (her makul insan gibi) isteği yerine getirmedim. Yine de mailin başlığının sık kullandığım bir şifreden oluşması beni tereddüde sürükledi değil. Kameramdan görüntü aldıkları akıl dışı gelse de özel hayatın ortalığa saçılma fikri öyle korkutucu ki akıllıca düşünemeyebiliyorsunuz. Birçok katil böyle yakalanıyor; sogukkanlılığımı yitirerek.

2. Derken bir korku filmleri listesinde ilk sırada gördüğüm *Sinister*'i izlemeye başladık. Filmde bir el kamerasıyla çekilen cinayet görüntüleri yer alıyor. Birinin evini gizlice gözetleyen ve bunu videoya alan bir seri katilin izini sürüyor kahramanımız. Filmin başında el kamerasıyla çekilen görüntülerde, katilin kamerasından, ailenin evde oturduğu mutlu bir anı görüyoruz. Korkulacak bir şey yok. Bir el kamerası ve mutlu bir aile. Ama o ilk anlarda dahi, sonrasında yaşanacaklardan da bağımsız ürperiyor insan. Peki, el kamerasıyla izlenme fikri mi filmi korkunç kılıyor yoksa izleyenin katil olması mı? (Şu yataktaki çiftimizin eve gizli kamera koydukları ve evlerine musallat olan neyse o varlık, onu kayda almaya çalışmaları, o film de kameralı ve *The Blair Witch Project*. Kayda alınma zaten yeterince korkunçken bir de işin içine musallat olan varlık ya da katil sokmak... şeytanlık değilse bu nedir?)

3. Biriyle Instagram'da takipleştiginizde, önce onun hesabına değil kendi hesabınıza bakarız ve dışarıdan hesabım nasıl görünüyor diye düşünürüz. Sartre'in sözü: "I see myself because somebody sees me." Ya da şöyle mi: Ancak bir başkası tarafından görüldüğümüzde var oluruz.

4. Tracey Emin, depresyonda olduğu birkaç gün içinden çıkmadığı, darmadağın ve kirli çarşafıla örtülü yatağını Tate'de sergilemeye başladığında yıl 1999'du. Bir sanatçının, yatağını galeride sergilemesi fikri çok konuşuldu, eleştirildi, nihayetinde Emin'in *My Bed* eseri Turner Prize finalistleri arasına girmeyi başardı. Yatağı bu kadar konuşulur kılan ana sebep, kuşkusuz bir eşyanın ne kadar sanat eseri sayılıp sayılmayacağı ya da bu sınırın nerede başlayıp nerede bittiği hususuydu; yine de bu tartışma daha eskiye ait. Tracey Emin'in mahremine kamuya açması ve mevzubahis eşyanın bir yatak olması, tartışmayı körükleyen asıl öğeydi. Emin sadece yatağıyla değil, yatağının kenarına yerleştirdiği nesnelerle de bir meydan okuma içindeydi: Sigara paketleri, prezervatifler, içki şişeleri... Hâliyle... Yatağı tartışılır kılan bir yatağın sanat eseri olarak sunulmasından ziyade, bir sanatçının, (hem de kadın bir sanatçının!) bu türden bir ifşaya girişmesiydi. Kimin lafıydı, "I see myself because somebody sees me." Emin'in yatağı, mail kutumdaki mail ve *Sinister*. Hepsinin yarattığı ürperti aynı. (Emin'inki, kadın olmasından da kaynaklı daha fazla insanda bir ürperti uyandırmış olabilir. Şeyma Subaşı da aynı sebepten sevimliyor ama bu çok uzun bir hikâye.)

4. Uçak düşünce bir adada ünlü kadın mankenle sağ kalan fıkramızın kahramanı, bir süre sonra mankene erkek kılığına girmesini söyler; sonrasında, erkek kılığındaki mankenin omzuna elini atar ve şöyle der: "Dün gece kimleydim tahmin edemezsin."

5. Her yatak odasında büyük bir ayna olmalı.

6. Nietzsche, *Güç İstenci* kitabında, insanın mutlak dürtüsünün hayatta kalmak değil, güç-iktidar sahibi olmak olduğundan bahseder. Foucault, bu türden bir hâkimiyetin, ancak ve ancak bakışla mümkün olduğunu dile getirir. Bir el kamerası tarafından gözetlenme deneyiminde, insanın kendini gözetlenen konumuna koyup ürpermemesi şaşırtıcı olurdu.

7. *Sinister* demişken, aynı türde ürpertici bir diğer film... *I See You*. Filmde insanların evine giren ve onlarla aynı evde yaşayan bir çift görüyoruz. Evin kullanılmayan odalarından birine yerleşirler, ev sahipleri işe gidince evin içinde dolaşırlar, buzdolabına koydukları yiyecekleri ortak olurlar, onlar işten gelince yerlerini gidip uyurlar, vesaire. Sanıyorum *Parasite*'i sevmeyenlerin düşündükleri böyle bir şey olabilir; evde yıllardır yaşayan biri var ama yüzleşme yok.

8. Tüm tiyatrolarda, oyuncular ayakta alkışlanır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

"Sevdiğiniz çiçek milyonlarca yıldızdan yalnız birinde bile bulunsa yıldızlara bakmak mutluluğunuz için yeterlidir."

- Küçük Prens

2022 KAFKAOKUR

OCAK

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
				1	2	
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

ŞUBAT

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

MART

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

NİSAN

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

MAYIS

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

HAZİRAN

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

TEMMUZ

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

AĞUSTOS

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

EYLÜL

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

EKİM

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
				1	2	
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

KASIM

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

ARALIK

Pzt.	Sal.	Çar.	Per.	Cum.	Cmt.	Pzt.
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

NEYİ BEKLEYECEĞİZ, ZEZÉ?
GÖKYÜZÜNDEN GÜZEL BİR BULUTUN GEÇMESİNİ.

JOSÉ MAURO DE VASCONCELOS

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

HİÇBİR ŞEY BEKLEMİYORUM.
BÖYLECE HAYAL KIRIKLIĞINA UĞRAMIYORUM.

JOSÉ MAURO DE VASCONCELOS

OĞUZ ATAY

Biz, her şeye hayret eden bir millet olduğumuz için albayım, sevinç ve şaşkınlıkla ellerimizi çırpıyoruz. Zaten biz her zaman alkışlarız. Beğensek de, beğenmesek de, oyumuzu versek de, vermesek de, her şeyi oyun sandığımız için durmadan ellerimizi çırpıyoruz. Ruhbilimciler de öyle söylüyor: Çocuk kalmak iyiymiş. Biz de iyi kaldık albayım; medeniyet bizi bozmadı. Oyun olarak, yalnız, salonda at yarışlarını öğrendik. İşte —gevezeliğimi mazur görün albayım, çünkü çocuk gibi, her şeyi soruyorsunuz,— bu beyaz perde, pat diye inince, arka taraftaki uçak tuvaletinin yanında duran televizyon kameralarının aracılığıyla biz, perdede yansıtıyoruz.